45ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 224 — Կ. ՊՈԼԻՍ 9/22 ՅՈՒՆՎԱՐ 1902 — 12 ՇԷՎՎԱԼ 9 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ 1317 — ՇԱԲԱԹ

10 ՓԱՐ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ Ի ԷՖԿԻԱՐ

10 ՓԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

MANZOUMÉ-I-EFKIAR
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE
Directeur-Propriétaire
OHANNÈS F. KAÏSÉRIAN
38, *Grand' rue de la S. Porte*, 38
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՕՂՍԷՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն տեսակ գրութիւններ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճաssէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50
Դաւառներու համար	108 ղրշ.	60

ՔԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

مطبوعهٔ افکار
صاحبی امتیاز فقیر مسیوللری
اوحانس فرید قیصریان
مطبعه و اداره خانه سی
باب عالی جواردنده ۳۸ نومرولی داره خصوصه

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ

Մերուն Եւրոպոյ հարաւային ափերամտեան անկիւնը, Իպերական թերակղզւոյն մէջ ապաստանող Սպանիան, վերստին զբաղեցնել սկսած է քաղաքական շրջանակները և միանգամայն ընկերագէտ պատմագէտները։

Ցիրաւի չենք կարող ըսել թէ այս մէջտեղիս Սպանիոյ մէջ կամպէթթա մը և կամ թիւր մը մէջտեղ եկած է իր երկրին նոր ոգի մը, նոր կորով մը տալու համար. բայց եթէ չենք սխալիր, պիտի ըսենք թէ քսաներորդ դարուն առաջին քայլերը աւելի փայլուն հորիզոններ պիտի պարգեւեն Սպանիոյ տաքդուն ժողովուրդին եռանդին ու դործունէութեանը։

Սակսաթայի դահլիճն դանդաղ ընթացքը, և միւս կողմէ Սիլվէյայի, զօրավար Ասքարակկայի, Էշլերի, կոմս Թէթուանի նման քաղաքական կարեւոր անձնաւորութիւններուն եռասիրական քայլերը և կամ անտարբերութիւնը, պահ մը կարծել տուին թէ դժբաղդ Սպանիա չի պիտի օգտուի իր վերջին պատերազմէն։

Այս կարգի մտածումները բոլորովին յուսահատեցուցած էին Սպանիոյ բարեկամները։

Անոնք որ ականատես եղան Սպանիոյ և Ամերիկեաններուն պատերազմի դառն տեսարաններուն, պատերազմ մը որով Վաշինկթոնի կառավարութիւնը ուժը իրը իրաւունք նկատելով և մարդասիրութիւնը պատրուակ բռնելով խլեց Քրիստափոր Քոլոմպոսի թոռներուն գաղթականական կայսրութեան վերջին բեկորները, անհամբեր կը սպասէին որ Սպանիա մոռնալով իր անցեալը, ժողովէ իր բոլոր ուժերը և արթննայ իր դաւաճան քունէն։

Բարեբաղդաբար, հակառակ վերոյիշեալ չահախնդիր դիւանագէտներու ձգտումներուն, այսօր կը տեսնուի թէ այդ անմոռանալի աղէտին արմատական պատճառները ունեցած են իրենց արձագանգը մինչ իսկ Սպանիոյ ժողովուրդին ամէնէն խոնարհ խաւերուն մէջ։

Այս երեւոյթը այնքան իրական է որ, դեռ պատերազմէն առաջ Եւրոպոյ քրիստոնեայ երկիրներուն ամէնէն մոլեռանդը նկատուող վերոյիշեալ ժողովուրդը այսօր սկսած է կանոնաւոր պայքար մը մղել «ճիզվիթ»ներուն դէմ. բովնետեւ «ճիզվիթ»ներն են որ դարերէ ի վեր տափակ վիճակի մը մատնած են Սպանիացիները, տափակ կրթութիւն մը տալով անոնց, այլանդակ գաղափարներ ներշնչելով Սպանիացի ուսանողներուն։ Եւ արդէն յայտնի է թէ, «ճիզվիթ»ները չէ թէ միայն չեղոքացուցած են լրջամիտ Սպանիացիներուն ձեռնարկները, մարելով նոր գործունէութիւններու, նոր գաղափարներու եռանդը, այլ նաեւ իրենց յամառ ընթացքովը անտանելի դրած էին սպանական տիրապետութիւնը թէ Փիլիպինեներուն և թէ Բուպայի և Բորթորիկոի մէջ։

Այդ կրօնականները կը չարունակեն զօրաւոր տարր մը կազմելու, բայց տարակոյս չի կայ թէ, Վալտէք Ռուսոի Ֆրանսայի «ճիզվիթ»ներուն դէմ գործածած խստութիւնները, պատրակ մը եղած են Սպանիացիներուն համար ալ հակակրօնական ցոյցեր ընելու։

Հեղհեղաբար ընդհանուր դժգոհութիւնը այն ատեան սաստկացաւ որ, Բենքորտան այսինքն Սպանիան Վատիկանի միացնող պայմանագիրը բարեփոխելու պէտքը զգալի եղաւ։

Վերջին անգամ Մատրիտէն քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ սպանիական կառավարութեան Մատրիտի ներկայացուցիչը, Մ. Բիտալ, ստիպուած է հրաժարական տալու։ Այս կը նշանակէ թէ, Սակսաթայի դահլիճն և Վատիկանի յարաբերութիւնները խիստ ձգտելու են։

Ի զուր այս վերջինը կը ջանայ որ Մատրիտի կառավարութիւնը «ճիզվիթ»ները ընկերակցութեան կանոնագրին չենթարկէ, այսինքն չի սահմանափակէ անոնց ձեռնարկները ու գործունէութիւնը։ Ամէն բան կ'ապացուցանէ թէ այդ ջանքերը ապարդիւն պիտի մնան, քանի որ Մատրիտի կառավարութիւնը չէ թէ ինքնաբերաբար կը գործէ այլ Սպանիոյ հանրային կարծիքին ճնշման տակ։

Դիւրելի է նաեւ թէ Բորթուկալի մէջ ալ հակակրօնական ցոյցեր եղած են և կ'ըլլան, և օր մը չէ օր մը Լիզպոնի կառավարութիւնն ալ պիտի հետեւի իր դրացիին օրինակին։

Արդ, երբ մտածելու ըլլանք թէ միւս կողմէ Կաթոլիկ Իտալիան Վատիկանի ձեռնարկներուն ամէնէն աւելի հակառակորդն է, քանի որ իտալեան թագաւորութեան մը գոյութիւնը վերջ տուաւ պապական կառավարութեան, դիւրաւ պիտի ըմբռնենք թէ միմիայն Աւստրիա և Հունգարիա, Պավիէրա, Սաքսոնիա, Վիւրթէմպէրկ, Ռումանիա, Պելճիգա և ուրիշ մի քանի փոքր երկիրներ կը մնան Վատիկանի շահերուն պաշտպան հանդիսանալու փափաքող։

Բայց Լեւոն ԺԳ. չատ լաւ համոզուած է թէ, այդ երկիրներուն համակրութիւնը կրօնականէ աւելի քաղաքական հանգամանք մը ունի, այսինքն տէրութեան խնամքներուն տեսակէտ և կամ նպատակներուն անմիջական արդիւնքն է։ Օրինակի համար Աւստրիոյ Վատիկանի նուիրած պաշտպանութիւնը, այդ երկրին Իտալիոյ դէմ ունեցած հակակրութեան հետեւանքն է, որովհետեւ, Իտալիոյ հիւսիսային մասը ժամանակին Աւստրիոյ ձեռքն էր, և դեռ Իտալացիները աչք ունին Աբրատրիոյ Թիրոլի նահանգին վրայ, այս վերջինին բնակիչներուն մեծամասնութեան Իտալացի սերունդէն ըլլալուն։ Նմանապէս Գերմանիոյ հարաւային երկիրներու համար, Կաթոլիկութիւնը զէնք մըն է բողոքական Բրուսիոյ դէմ, և Վատիկան ալ այդ զէնքին պաշտպանական պահապանը։

Միւս կողմէ Պապերը Իրլանտացիներուն և Բոլոնեացիներուն գոյութիւնը կը պարտին իրենց Անգլիոյ և Ռուսիոյ մէջ ունեցած ազդեցութեանը։

Պապերուն բնական դերը բարոյական և կրօնական ըլլալուն, Վատիկան այն ատեն միայն հետաքրքիր պիտի բարձրանայ երբ ժողովուրդներու մէջ համերաշխութեան և կրօնասիրութեան գաղափարները տարածելու սատար հանդիսանայ միայն։

Ա. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՅԵՑԱՔՆԵՐ

(ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ ԳՐՈՒԱԾ)

Իւրաքանչիւր դասակարգի համար կրթութեան առումը կը փոխուի, իւրաքանչիւր դասակարգի անհատի դասակարգին ակնոցովը կը տեսնէ. վաճառականին համար վաճառականութիւնն է ժամանակին պահանջումը, արհեստաւորին համար արհեստներն են կարեւորագոյն պահանջը ժամանակին. առանց վրայ ալ աւելցուցէք վարժապետին կարծիքը որ կը հակի դէպի գրականութիւն կամ անշահախնդիր ուսում, կ'ունենանք գոնէ հարեւանցի պատկեր մը ժամանակին ու միջավայրին բազմակողմանի պահանջմանց։

Գալով հասարակաց կարծիքին վաւերացուն ստացող ընդհանուր գաղափարին, ժամանակին զօրաւորագոյն պահանջն է կենաց պայքարին մէջ յաջողութիւն, կամ չուկայի բառով, «դրամ շահելու ընդունակութիւն»։

Արդ, մեր չրջանաւարտները այդ բարերաբար ընդունակութիւնը, փրկարար ընդունակութիւնը չունենալէ զատ կարծես նոյն իսկ տեսակ մը արհամարհանք կամ ատելութիւն ունին չուկային համար։

Այս կէտը անշուշտ չէր կրնար վրիպիլ հայրերու ուշադրութենէն, մանաւանդ որ ընտանեկան անվերջանալի վէճերու դուռը կը բանար կռնակի վրայ։ Եւ այս բանախօսութիւնին մէջ, թերի կրթութեան պարգեւած դպրոցական իմաստակութեամբ զինեալ որդին չէր որ կը պարտուէր ամէն անգամ. այս վիճակէն չատ անգամ ընտանեկան դժբաղդութիւններ ալ ծագում կ'առնէին։

Ինչ կը մնար ուրեմն ընել ծնողաց. որոնք վերագրել այս պակաս. անշուշտ վարժարաններուն. անուս տղան աւելի հլու էր իր հօրը, իր մեծերուն. իսկ եթէ չըլլար իսկ, մեղադրելի չէր, որովհետեւ կրթութիւն չէր առած, վարժարան չէր տեսած. իսկ ինչ ըսել այն պատանիներուն համար, որոնք վարժարանի մը կամ վարժարաններու ընթացքին կանոնաւորապէս հետեւած էին ծնողական մեծամեծ զոհողութեանց չնորհիւ։

Ասկէ մինչեւ վարժարանաց վերագրել յանցանքը՝ քայլ մը իսկ չկայ։

Եւ քանզի վարժարանները ուսանելու տեղեր են, անհրաժեշտաբար կը բերուին վերագրել իրաց այս յոռի, այսպանելի վիճակը ուսումնական ծրագիրներու պակասաւորութեան, սակայն և մասնաւորապէս վարժապետներուն համակրութեան. ի մի բան, եզրակացուցնել թէ մեր տղաք ի զուր վարժարան կը գրկուէին, թէ հոն յաճախելով բան մը չէին սորվիր(*)։ Ուստի խստութիւններ ամավերջի քննութեանց, և դանդատներ ուսուցչաց հմտական մակարդակին դէմ։

Ասկից նաև ջանքեր՝ բարձրացուցնելու վարժապետներու իմացական մակերեսը, և Մանկավարժական դասերը — իր տեղին ակնարկ մըն ալ պիտի նետենք հոն։

Ժողովրդական սա հապճեպ խորհրդածութեանց ո՛ր աստիճան հաւանացի ըլլալն ընթերցողն ինքնին կը գտնէ. տրամախոհութեան այս եղանակին սխալը բացայայտ երեւան կուգայ երբ մտածենք թէ այս քննադատութիւնները որոնք նախակրթարանաց միայն պիտի յարմարէին, զայնս կը մարածենք նոյն իսկ աւելի զօրաւոր կերպով երկրորդական վարժարանաց վրայ եւս։ Ցեսոյ երբ մտաբերենք թէ նախնական և երկրորդական կրթութիւնը մասնագիտական վարժարաններ չըլլալով չէին կրնար հասցուցնել վաճառականի փոքր դրագիրներ, կամ այս ինչ, այն ինչ արհեստաւորներ եւն. եւն։

Թողէք որ բոլոր նախակրթարանները չեն կրցած նոյն իսկ մերձենալ ծրագրին (կէս առ կէս գործադրութեան համար չէ եղած ան), իսկ եթէ մերձեցած ալ ըլլային, կասարելապէս նուազ թերի պիտի չըլլային. իսկ շուկայիներուն իւրաքանչիւրին պահանջումները փակելու համար բազմաթիւ մասնագիտական վարժարաններ բանալ հարկ պիտի ըլլար։

Բան իս, վարժարանաց վէրքը այդքան մակերեսական չէ։

Ինդիրը ոչ լեզուներու և ոչ գիտութիւններու ուսուցման վրայ է այս անգամ, ոչ՝ չատ սորվելու, և ոչ՝ քիչ. ամէն օր մեր աչքին առջեւ կը տեսնենք որ այս ինչ վարժարանին ընթացքը չատաքան սակերներ աւելի յաջող եղած ըլլան գործի մէջ քան չրջանաւարտները և այս՝ այնչափ յաճախակի որ կարելի չէ զուգադիպութեան տալ։

Երկսեռ նախակրթարաններու մէջ մանչոց թուոյն աղջկանց թուոյն վրայ ունեցած առաւելութեան հակառակ, մանչ չրջանաւարտներուն ատրին համեմատութիւնը և դասալիքներու փոքրամանութեանը տարբեր վարժարանի մը մէջ իր ուսումը չարունակելը նախընտրելէն կարելի է վեր հանել ոչ՝ ժողովուրդին աղքատութիւնը (որ և սակայն իր դերն ունի), այլ այն համոզումը, որ իրաւամբ հիմ դրած է անոր մտքին մէջ, «թէ վարժարան երկարատեւ յաճախումը կը նուազեցնէ գործի հրապարակին պահանջած ճարպիկութիւնը։»

Աշխարհի մէջ յաջողութիւնը, դիրք մը չունենալ չատ մեծ առնութիւն չունի դրել կարդալու, չատ բան գիտնալու ուսեալ ըլլալու կամ նոյն իսկ ճարտար արհեստաւոր կամ արուեստագէտ ըլլալուն հետ։ Մեր մէջ այժմու դրական և ոչ դրական, դրամ չահելու ասպարէզներու մէջ ամէնէն աւելի կարեւոր դիրքերը գրաւողները չատ անգամ իրենց ստորադրութենէն անդին չեն անցնիր գրական տեսակէտով, իսկ ոտանաւոր մը գրելու յաւակնութիւնը չունենալէ զատ չուկացին (Փանոսեան մը, Պարոնեան մը ընդհանրութիւն չեն կազմեր) չհետաքրքրուիր ալ ատանցմով զոր չատ տղայական կը գտնէ։

Ասկէ զատ ո՞ր երկրին մէջ լսուած է որ — և ոչ իսկ Պղատոնի երազած Հասարակապետութեան մէջ — վաճառականներէն, արհեստաւորներէն, սեղանաւորներէն, եւն. պահանջուի կարողութիւն և արժանիք գրական, կամ իրենց ապպարէզին յարակից տեղեկութիւններէ դուրս գիտութիւնց մէջ առաջնակարգ հեղինակութիւն, այնպիսի պահանջում մը միայն ծիծաղելի ըլլալու հանգամանքն ունի։

Կրնայ թերեւս ասուիլ որ մեր արդի կարեւոր վաճառականց — արհեստական այդ կարգի հասատութեանց չգոյութիւնը կը հարկադրէ այդ օրինակին մէջ սահմանաւորուելու —. պետերը հիմնած են իրենց տուները այն ժամանակներուն մէջ ուր գրել, կարդալ չկար, այսինքն այնքան ընդհանրացած չէր, ուստի նոյն տուները միայն կարելի էր այն՝ առանց ուսման օգնութեան և հիմա ժամանակի տեւողութեան տուած փորձառութեան չընորհիւ միայն կրնան աւելցուցնել իրենց գործառնութիւնները։

Այսպէս մտածել ուրանալ պիտի ըլլար ներկայ, մեր ժամանակներուն մէջ գաւառներէն Պոլիս թափող, ուսում առած չառած, չուկան ասոր քով իբրեւ խանութի պարզ սպասաւոր ժամանակ մը ծառայելէ վերջ իր ղբդաճէն (չատ անգամ գաւառացի և նոյն ճամբէն յառաջ եկած) թողլով առանձին յաջող հասատութեան մը տէր եղողներուն տուաւ թիւը։

Մինչ գաւառացի գաղթական վաճառականը իր ծննդավայրէն իրեն ընծայելիք դիւրութիւններէն՝ հեռի, իր ճարպիկութեան, տոկունութեան, յարատեւութեան, հաստատամտութեան չնորհիւ մայրաքաղաքին ատատիկ մրցման մէջ կարեւոր դիրք մը կը չինէ, մայրաքաղաքին մէջ ծնած, սնած, մեծցած, անոր սովորութեանց տեղեակ և ընձեռած դիւրութիւններէն օգտուելու սահմանուած և յատոյ գէշ աղէկ նախակրթարանի մը կամ երկրորդական վարժարանի մը չրջանն ուարտած պատանիներու երիտասարդներու մեծակակ խումբ մը անգործ կը մնայ, կամ ժողովուրդին ատութեամբը բացատրելով, փոքոցները չուիլելու դատապարտուած է։

Մենք կը յամառինք դեռ դատապարտել մեր վարժարանաց ուսմանց մակարդակը, մինչ առանց վարժարանի մնացողներն ալ նոյն իսկ կը յաջողին կեանքի մէջ։

Զեմ ուրանար վարժարանին նպաստաւոր, օգտակար դերը. բայց միւս կողմէ չեմ ալ կրնար ուրանալ թէ «մեր արդի վարժարանները, իրենց այժմուս ուղղութեամբ, աւելի վնասակար են» — վերեւ յիշած ինչ ինչ երեւոյթներս չատ իսկ են դայն ապացուցանելու — էն օգոակը։

Կը շարունակուի Ա.

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԿՈՐՈՆ

ԺԱՎԷԼ

ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ

Գ.

ՄԱՅՐ ԱՆԹՈՒԱՆ

—Բոլոր ինչ որ ըսիք ինծի, անշուշտ չատ չահագրգռական է, բայց կարծեմ չատ նեղութիւն պիտի կրենք, մինչեւ որ գտնենք ձեր ծծմայրը... կամ իր ընտանիքը։ Սակայն, հիմակ իսկ խուզարկութիւններ ընելու հրամանը պիտի տամ... թէեւ չատ կը վախնամ որ փայլուն արդիւնք մը չունենայ առնիկա... Տասնըվեց նոյն իսկ տասնըեօթը տարի, չա՞տ է, չիտակը... Քանի մը օրէն, նորէն անգամ մը եկէք ինծի... Ասկէ զատ, եթէ կարեւոր բան մը ունենամ, վստահ եղէ՛ք որ անմիջապէս կ'իմացնեմ ձեզի։

Բօպէր Տէրվալ բամնուեցաւ Ապահովութեան տեսուչէն՝ իր բոլանդակ երախտագիտութիւնը անոր յայտնելէն յետոյ։

Անցան քանի մը օր, որոնց միջոցին երիտասարդ երկրաչափը փորձեց վերսկսիլ աշխատութեան, սակայն ի զուր, սիրտը չէր կպեր անոր։

Բոլոր իր մտածումը ուրիշ տեղ էր...

Անտրէի պատկերը բնաւ հանգիստ չէր թողուր զինքը։ Տր. Մարսընէի իրեն այնչափ կոչտութեամբ ճամբայ տալէն յետոյ, թերեւս ալ աւելի սատիկ կը սիրէր զանիկա։

Եւ մանկամարդ աղջկան մօտենալու համար էր որ այնչափ կը տենչար իր ճշմարիտ անունը գտնելու... բայց ատեն ատեն յուսահատութիւնը կը պաշարէր զինքը։

Պէ՞տք էր այս գործը չարունակել։ Անցեալին մէջ արատ մը, ցաւագին պատմութիւն մը պիտի գտնէր արդեւօք։

Աւելի աղէկ չէ՞ր ամէն բան ձգէր, քան թէ իմանար թերեւս այնպիսի ամօթալի գաղտնիք մը որ զինքը ստիպէր Անտրէէն վերջնականապէս բաժնուելու, օտար երկիր մը մեկնելու, հեռո՛ւն, շա՛տ հեռուն փնտռելու ամէն բանի մոռացումը, գիտութեան ալ, սիրոյ ալ, այս երկու այնքան ազնիւ բաներուն, որ զինքը մինչեւ երջանկութիւն բարձրացնելէն յետոյ, իր կեանքը պիտի խորտակէին թերեւս։

Ե.

ՀԵՏՔ ՄԸ

Առտու մը սակայն, Պ. Տէրվալի սիրտը չատ ուժով զարկաւ երբ թղթաբերին բերած ծրարը բացաւ. Պ. Բարտէքի կողմէ եկած նամակ մը—հաղիւ երեք բառ—զինքը Ապահովութեան տեսչարանը կը հրաւիրէր։

Կարելի եղածին չափ արագօրէն հագուեցաւ, կառք մը ցատկեց և ժամը... Ասկէ զատ, եթէ կարեւոր բան մը ունենամ, վստահ եղէ՛ք որ անմիջապէս կ'իմացնեմ ձեզի։

Բօպէր Տէրվալ բամնուեցաւ Ապահովութեան տեսուչէն՝ իր բոլանդակ երախտագիտութիւնը անոր յայտնելէն յետոյ։

Անցան քանի մը օր, որոնց միջոցին երիտասարդ երկրաչափը փորձեց վերսկսիլ աշխատութեան, սակայն ի զուր, սիրտը չէր կպեր անոր։

Բոլոր իր մտածումը ուրիշ տեղ էր...

Անտրէի պատկերը բնաւ հանգիստ չէր թողուր զինքը։ Տր. Մարսընէի իրեն այնչափ կոչտութեամբ ճամբայ տալէն յետոյ, թերեւս ալ աւելի սատիկ կը սիրէր զանիկա։

Եւ մանկամարդ աղջկան մօտենալու համար էր որ այնչափ կը տենչար իր ճշմարիտ անունը գտնելու... բայց ատեն ատեն յուսահատութիւնը կը պաշարէր զինքը։

Պէ՞տք էր այս գործը չարունակել։ Անցեալին մէջ արատ մը, ցաւագին պատմութիւն մը պիտի գտնէր արդեւօք։

Աւելի աղէկ չէ՞ր ամէն բան ձգէր, քան թէ իմանար թերեւս այնպիսի ամօթալի գաղտնիք մը որ զինքը ստիպէր Անտրէէն վերջնականապէս բաժնուելու, օտար երկիր մը մեկնելու, հեռո՛ւն, շա՛տ հեռուն փնտռելու ամէն բանի մոռացումը, գիտութեան ալ, սիրոյ ալ, այս երկու այնքան ազնիւ բաներուն, որ զինքը մինչեւ երջանկութիւն բարձրացնելէն յետոյ, իր կեանքը պիտի խորտակէին թերեւս։

Ե.

ՀԵՏՔ ՄԸ

Առտու մը սակայն, Պ. Տէրվալի սիրտը չատ ուժով զարկաւ երբ թղթաբերին բերած ծրարը բացաւ. Պ. Բարտէքի կողմէ եկած նամակ մը—հաղիւ երեք բառ—զինքը Ապահովութեան տեսչարանը կը հրաւիրէր։

Կարելի եղածին չափ արագօրէն հագուեցաւ, կառք մը ցատկեց և ժամը մը ինն ու կէսին ատենները, ծառան զինքը ներս կը մտցնէր ոստիկանապետին սենեակէն։

—Սիրելի պարոն Տէրվալ, ըսաւ Պ. Բարտէք ներս մտածին պէս, անցեալ օրուընէ ի վեր քայլ մը յառաջ չենք գացած։ Եւ սակայն ամէն տեղ փնտռել տուի Անթուան ընտանիքը։ Տասնըվեց տարիէ ի վեր բոլոր քաղաքային վիճակի մէջ գտնուող մարդոց մահերը, ամուսնութիւններն ու ծնունդները խուզարկել տուի։ Ոչինչ սակայն... ոչ մէկ Անթուան մեռած է, կամ ամուսնացած, այս անունով ոչ մէկ տղայ արձանագրուած է։ Ասկէ զատ խուզարկել տուի նաեւ բոլոր կանաւոր սենեակ վարձու տուող տուները. նորէն ոչ մէկ հետք։ Վերջապէս միաքս եկաւ որ վատահամբաւ տուներու վրայ հակող ոստիկանութեան դիմեմ։ Հոն արհեստով բոլորու արձանագրութիւններուն մէջ Արմանտ Անթուան, մականուանեալն Արմանտա, անունով աղջիկ մը արձանագրուած էր, Մոնմարթրի կողմի տուներէն մէկուն մէջ։

—Վերջապէ՞ս, ըսաւ Բօպէր, թերեւս մայր Անթուանի աղջիկն է ատիկա։

—Նոյն իսկ ճիշդ ատ է. որովհետեւ այս անձը Օլիվիէի մէջ ծնած է։

—Ա՜հ, պոռաց երկրաչափը, որուն աչքերը զգացած գոհունակութենէն կը փայլէին... աղջկան միջոցով մայրն ալ պիտի գտնենք... կամ գոնէ պիտի հասկնանք թէ սպաննուած կինը ինքն է թէ ոչ...

—Սակայն գէշը հոն է որ, ընդմիջեց Արդարութեան տեսուչը, խնդրի առարկայ եղող այդ կինը տարիէ մը ի վեր բնաւ ոտք կոխած չէ տունին մէջ։ Բնականաբար ոստիկանութիւնը պէտք եղածը ըրաւ զինքը գտնելու համար, ու ապահով եղէք, բոլոր այս ծառայութեան մէջ գտնուող ոստիկաններու իմաց տրուեցաւ. ասիկա և նոյն իսկ պարգեւ մը խոստացայ զինքը գտնողին, որչափ վարձու կանաւոր սենեակ, որչափ բանտ ու հիւանդանոց կար, վերջապէս բոլոր այն տեղերը, ուր այս բանը կարելի էր, կատարել տուի պէտք եղած խուզարկութիւնները... Արմանտա, մեռած կամ ողջ անգտանելի մնաց։ Կ'երեւայ թէ անունը փոխած է հիմա, և եթէ, սիրելի Տէրվալս, բացառիկ պարագայ մը օգնութեան չի հասնի մեզի, նեթապէս անկարելի է որ կարենանք երբեք բռնել զինքը... կրնայ ըլլալ նաեւ որ հեռացած ըլլայ Բարիզէն, մարդկային միսի ոհէ վաճառականի մը ստիպումին տակ...

—Ինչ պիտի ընենք այն ատեն։

—Ինչ կրնանք ընել, սիրելի Պ. Տէրվալս, ժամանակնիս քիչ է, և գործերը մէկը միւսին հետէն կը հասնին. մեր ոստիկանները չափէն աւելի գործ ունին. իմ կարծիքովս սակայն, թերեւս կայ ուրիշ միջոց մը։

(Շարունակելի)

ԿԱՊԱՆԻ ԵՒ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ամէն զատ ո՞ր երկրին մէջ լսուած է որ — և ոչ իսկ Պղատոնի երազած Հասարակապետութեան մէջ — վաճառականներէն, արհեստաւորներէն, սեղանաւորներէն, եւն. պահանջուի կարողութիւն և արժանիք գրական, կամ իրենց զբաղմանց յարակից տեղեկութիւններէ դուրս գիտութիւնց մէջ առաջնակարգ հեղինակութիւն, այնպիսի պահանջում մը միայն ծիծաղելի ըլլալու հանգամանքն ունի։

Կրնայ թերեւս ասուիլ որ մեր արդի կարեւոր վաճառատուն — արհեստական այդ կարգի հասատութեանց չգոյութիւնը կը հարկադրէ այդ օրինակին մէջ սահմանաւորուելու —. պետերը հիմնած են իրենց տուները այն ժամանակներուն մէջ ուր գրել, կարդալ չկար, այսինքն այնքան ընդհանրացած չէր, ուստի նոյն տուները միայն կարելի էր այն՝ առանց ուսման օգնութեան և հիմա ժամանակի տեւողութեան տուած փորձառութեան չընորհիւ միայն կրնան աւելցուցնել իրենց գործառնութիւնները։

Այսպէս մտածել ուրանալ պիտի ըլլար ներկայ, մեր ժամանակներուն մէջ գաւառներէն Պոլիս թափող, ուսում առած չառած, չուկան ասոր քով իբրեւ խանութի պարզ սպասաւոր ժամանակ մը ծառայելէ վերջ իր ղբդաճէն (չատ անգամ գաւառացի և նոյն ճամբէն յառաջ եկած) թողլով առանձին յաջող հասատութեան մը տէր եղողներուն տուաւ թիւը։

Մինչ գաւառացի գաղթական վաճառականը իր ծննդավայրէն իրեն ընծայելիք դիւրութիւններէն՝ հեռի, իր ճարպիկութեան, տոկունութեան, յարատեւութեան, հաստատամտութեան չնորհիւ մայրաքաղաքին ատատիկ մրցման մէջ կարեւոր դիրք մը կը չինէ, մայրաքաղաքին մէջ ծնած, սնած, մեծցած, անոր սովորութեանց տեղեակ և ընձեռած դիւրութիւններէն օգտուելու սահմանուած և յատոյ գէշ աղէկ նախակրթարանի մը կամ երկրորդական վարժարանի մը չրջանն ուարտած պատանիներու երիտասարդներու մեծակակ խումբ մը անգործ կը մնայ, կամ ժողովուրդին ատութեամբը բացատրելով, փոքոցները չուիլելու դատապարտուած է։

Մենք կը յամառինք դեռ դատապարտել մեր վարժարանաց ուսմանց մակարդակը, մինչ առանց վարժարանի մնացողներն ալ նոյն իսկ կը յաջողին կեանքի մէջ։

Զեմ ուրանար վարժարանին նպաստաւոր, օգտակար դերը. բայց միւս կողմէ չեմ ալ կրնար ուրանալ թէ «մեր արդի վարժարանները, իրենց այժմուս ուղղութեամբ, աւելի վնասակար են» — վերեւ յիշած ինչ ինչ երեւոյթներս չատ իսկ են դայն ապացուցանելու — էն օգոակը։

Կը շարունակուի Ա.

ԳՐՉԻ ԼՈՒՐԵՐ

Մենունդին երկրորդ օրը — տոն մեկնց—, *** դիւղին գերեզմանատան մէջ բաւական բազմութիւն կար։ Կին մը, գերեզմանաքարի մը վրայ ծռած կ'արտասուէր բարձրաձայն ըսելով.

—Վա՛խ... աղա, վա՛խ...

Կնոջ այս հեծեծանքը ներկաներէն շուկացիի մը ուշադրութիւնը գրաւելով՝ անոր կը մօտենայ և կարեկցութեամբ կը հարցնէ.

—Շատ կուլաք կոր տիկին. արդեօք կը ճանչնա՞մ ձեր ամուսինը. ինչ գործով կը զբաղէր. ես բերեզակ եմ։

—Մինթէ այդչափ կուլայի՞ եթէ բերեզակ ըլար. չէ՛, չէ՛, մալիֆաթուրաճի էր, մալիֆաթուրաճի։

—Ատուած ողորմի հոգուն անանկ է նէ։

* * *

Երկու խեղկատակ բարեկամներ իրարու հետ կը տեսակցէին։ Մին կը գանգատի միւսին՝ ըսելով.

—Եղբայր ակռայի մը ցաւ ունիմ զոր գրեթէ տարին 12 ամիս կը քաշեմ. ամէն դարման անօգուտ կ'ըլլայ կոր։

—Ահ դուն ալ, աստ ալ բա՞ն մըն է. ատոր յատուկ դեղը կայ։

— (Հետաքրքրութեամբ) Ո՞րն է արդեօք։

—(Պաղարիւն) Բերանդ պղտիկ խընձոր մը դնելով կղակդ կը կապես՝ որմէ յետոյ միայն գլուխդ հացագործին փուռին մէջ խոթելով կը սպասես որ խընձորը եփի. անկէ ետքը գլուխդ դուրս հանէ. ցաւը դանակի պէս կը կտրի...

—.....

ՊԱՒՂՈՍ

ԽԱՐԻՃԻՅԵԼ

ԱԼՄԱՆ ԿԻՒՄՐԻՒՔ ԹԱՐԻՖԷՍԻ.— Ավսթրիա-Մաճարիսթան տեվլեթինին Բէթէրպուրկի սեֆիրի օլուպ, մէջզուռնէն մէմլէքեթինէ պուլունան պարօն Էրընթալ՝ մէէմուրիյեթինէ ավտէթ էյլէսիքտէն սոնրա, Ռուսիա մալիյէ նազիրը Մ. Վիթթէ իլէ, Ալմանիանցն թաթպիգ իթմէք իսթէտիեի կիւմրիւք թարիֆէսի հագդընտա միւղաքէրաթտա պուլունաճագ տը։

ՄԱՐԻՌԻ ԻԹՕ.— Բօմատա պուլունան Ճաբօնիա սէֆիրի՝ սէհահէթ իթմէք իւզրէ, մէղքիւր չէրտէ պուլունան սաալզգ Ճաբօնիա պաշ վէքիլի մարքի Իթօնըն չէրէֆինէ պիր զրեաֆէթ վէրմիշ, վէ պու զրեաֆէթտէ, Իթալիա պաշ վէքիլի իլէ խարճիյէ նազիրը հաղը պուլունմուշլար տը։

«Թրիպուլնա կաղէթասընդն պէեանընա նազարէն, Իթալիա գրալը՝ մարքի Իթօեա «Անոնսիատ» նշանընդն պիր գրեթասընը վէրմիշլէր տիր։

ՖԱԱՍ ՎԷ ԲՕՐԹԻԻՆԷԶ.— Բօրթուկէզ հիւքիւմէթի՝ Ֆասասքի թէպատ վէ մէնֆաաթլարընը կէօզէթմէք իւզրէ, չիմտիեէ գատար Թանճէրտէ անճագ պիր մասլահաթկիւզար պուլունտուրմագտա իքէն, պու մասլահաթկիւզարլըզը չիմտի սէֆարէթէ թահվիլ իթմէկէ գարար վէրմիշ, վէ Թանճէր սէֆիրլիեէնէ Վաթիգան սէֆարէթի պաշքեսթիպկ՝ գօնթ Վօրթէն Ֆէրրաօեը թաեին իթմիշ տիր։ Միւշարիկէոկ գօնթ՝ Վիէննատա տասիսի սէֆարէթ մախյեթինտէ պուլունմուշ իտի։

ՍՎԻՋԷՐԱ ՎԷ ԱԼՄԱՆԻԱ.— Ալմանիա պաշ վէքիլի գօնթ տը Պիւլով՝ պէրապէրինտէ խարճիյէ նազրը օլտուղը հալտէ, Սվիչերա սէֆարէթիսանէսինէ կիտուպ, Սվիչերա սէֆիրինին 25 սէնտէն պէրու Պէրլինտէ սիեասի խրամէթտէ պուլունմասընտան տօլաեը, թէպրիքատա պուլունմուշ վէ Ալմանիա իմբէրաթօրընդն էլ եազըսը իլէ եազըլմըշ օլան պիր մէքթուպ իլէ, ֆէվգէլատէ սանաթլա իշլէնմիշ պիր վազօեը սեֆիրէ թագտիմ իթմիշ տիր։

ԶԱՐ ՎԷ ԳԱՐԱՏԱՂ ԲՐԷՆՍԻ.— Բէթէրպուրկտան Ֆրանսրզ կազէթալարընա իշար իտիլտիեինէ կէօրէ, Ռուսիա Զարը՝ Գարատաղ բրէնսի Նիգօլա հաղրէթլէրինի հուզուրընա գապուլ իթտիեի սըրատա, սուլէը մուհաֆազա իթմէք տրզուանտան պահս իտէրէք, պունտան սօնրա Էվրօբատա հիչ պիր մուհարէպէ զուհուր իթմէկէճէճինտէն էմին օլտուղունը պէեան իթմիշ տիր։

ՎԻԳԹՕՐ ՀԻԿՕՆԸՆ ՍԷՆԷի ՏԷՎՐԻՑԵՍԻ.—Կէլէճէք Լիբէնճի փետրվարընն 26ը՝ կէրէք Ֆրանսանդն վէ կէրէք ումումմ Էվրօբանդն էն պէօեիւք շաիրլէրինտէն պուլունան մէշհուր Վիգթօր Հիւկօնդն վէլատէթինին 100ունճի սէնտի տէվրիյէսի կիւնինտէ թէսատիֆ իթտիեինտէն, պու մինասիպէթլէ, Ֆրանսատա չէնլիքլէր իճրասը դարարլաշորբլմըշ տը։

Վիգթօր Հիւկօնընն ագրապա վէ տօսթլարը՝ չէնլիքլէրին եալընըզ պիր կիւն սիրմէսինի արզու էյլէսիքլէրինատէն, իքի սէնէ էվվէլ Ալման շաիրի կէօթէ իյուն իճրա օլունատուղը կիպի, էյլէլենճէլէր պիր գաչ կիւն տէվամ իթմէկէճէք տիր։

Պունունլա պէրապէր, պէր չօգ մէրասիմ վէ չէնլիքլէրին եալընըզ պիր կիւնտէ իճրասը՝ օ կիւնին բարլագըզընը արթըրմաղա սէպէպ օլաճագ տը։

Շէնլիքլէրին մէսարիֆի իյուն, բարլամէնթօ թարաֆընտան թախսիսաթ վէրիլէճէք տիր։ Վիգթօր Հիւկօ՝ Բանթէօնտա մէտֆուն օլտուղու իյուն, մէղքիւր մահէլլէտ պազը մէրասիմ իճրա իտիլէճէք տիր։ Մէարիֆ նազրը Ս. Լէյլի՝ Վիգթօր Հիւկօեը մէտհ էյլէեէճէք տիր, Եինէ մէղքիւր կիւնտէ, Վիգթօր Հիւկօնընն իանէ իլէ եաբըլան հէյքէլինին ըէմը քիւշաղը՝ իճրա օլունաճագ տը։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ.— Ճէնուպի Ագրիգատաքի խուսուսի գարարկեհէպար հագգընտա նէչր օլունան «Մաի Քիթթ»տա, Լորտ Քիչէնէր իլէ ժէնէրալ Պոթա արասընտա Պոէրլէրին էմլաք վէ արլէսինին մուհաֆազասը հագգընտա վուգու պուլան միւղաքէրաթ տասիսի տէրճ իտիլմիշ տիր։ Լորտ Քիչէնէր՝ ժէնէրալ Պոթանա պիր մէքթուպ կէօնտէրուպ, Խկիլիզ ասքէրինէ թէսլիմ օլան Պոէրլէրին էմլաք վէ արլէսինի մուհաֆաղա իտէճէեինի վատ իթտիեի հալտէ, քէնտիլէրինին տասիի հարպ մէյտանընտա պուլունան Պոէրլէրին չիթթիքլէրինէ թէճավիւզ իթմէկէճէքլէրինի թէէմին իտէճէեինի պէեան իթմիշ տիր։

Ժէնէրալ Պոթա՝ կէօնտէրտիեի ճէվապտա, լորտ Քիչէնէրին թէքլիֆինի ըէտտ իթմիշ, վէ Խկիլիզ ասքէրինին ինսանիյեթէ գարշը հարէքէթ իթտիքլէրինտէն չիքեաեէթ իթմիշ տիր։

—Մ. Զէմպրլէյն՝ Ավսթրալիա ումումմ վալիսինէ չէքտիեի պիր թէլէկրաֆնամէտէ, Ավսթրալիա բարլամէնթօսունդն Ճէնուպի Ագրիգա մուհարէպէսի հագգընտա Խկիլիզ ասքէրինին մուհարէպէ իթմէք ուսուլը հագգընտա էճնէպի մէմլէքէթլէրտէ վուգու պուլան իթիրազլարընն Ավսթրալիա բարլամէնթօսը թարաֆընտան լաեզգը իլէ ըէտտ օլունմասընտան տօլաեը, մէնհուն օլտուղունը պէեան իթմիշ տիր։

—Ֆիլիմէնկ մէպուսան մէճլիսինին պիւտճէ գօմիսիօնընտա խարճիյէ նէզարէթի պիւտճէսի թէղէքքիւր օլունտուղը սըրատա, Ճէնուպի Ագրիգա մուհարէպէսինէ պիր նիհահէթ վէրմէք իչուն, Ֆիլիմէնկ հիւքիւմէթինին պիր թէչէպպիւտէ պուլունմամասընտան տօլաեը թէէսիւթ պէեան իտիլմիշ, վէ հարպ մէյտանընտա պուլունան պիր Ֆիլիմէնկ սէյեար խասթախանէսինին Խկիլիզլէր թարաֆընտան զապթ իտիլմէսի՝ էէմմիյեթէ վէրիլմէկէճէք պիր չէյ օլմատըզը պէեան օլունմուշ տը։ Հիւքիւմէթ թարաֆընտան վէրիլէն ճէվապտա, պու խուսուստա թանգիգաթ իճրա օլունմագտա իտուկի պիլտիրիլմիշ տիր։

ԱՎՍԹՐԻԱ ԱՍԿԵՐԻ ԸՍԼԱՀԱԹԸ.—Էքիլենճի յունվարընն 17ինտէ իւչիւնճի սեֆթ օլարագ, Ավսթրիա ասքէրինէն ըսլանը վէ չօղալթըլմասը խուսուսարընդն միւղաքէրէսի իյուն, ասքէրի պէօեիւք մէէմուրլարընտան միւրէքքէրէպ պիր մէճլիս իճթիմա իթմիշ տիր։

Մէղքիւր մէճլիսէ, արչիտիւգ Ֆըբանսուա Ժօզէֆ, ումում էրքեանը հարպ ըէսի, ումում ասքէրի միքիթիշլէրի, սիվարի ժէնէրալը, Վինտրա Կրէչ վէ սարբէ իշթիրաք իթմիշլէր տիր։

ՔԻՒՊԱ. ՀԻՒԲԻՒՄԷԹԻ.— Քիւպա հիւքիւմէթի բէիսիլեինէ ինթիսապ օլունան Մ. Բալմա՝ իրատ իթտիեի պիր նութգտա, Ճէմահիրը Միւթթէֆիգա՝ Քիւպանընն չէքէր, թիւթիւն վէ սարբ մահսուլաթընա գօյտուղը կիւմրիւք ըիւսումընը էնտիրմէտիեի հալտէ, Քիւպա հիւքիւմէթինին եարբմ վէճուտա մալիք օլաճաղընը պէեան իթմիշ տիր։

Վաշինկթօն բարլամէնթօսը՝ Քիւպատան իտիալ օլունան չէքէր վէ թիւթիւն կիւմրիւք ըիւսումընը անճագ եիւզատ 20 նիսպէթինտէ էնտիրմէք իսթէօր։

ԲԷԹԼՍՊՈՒՐԿՏԱՆ Պէրլին կաղէթալարընա չէքիլէն պիր թէլէկրաֆնամէտէ, Ինկիլթէրա իլէ Ռուսիա արասընտա տահա սամիմի պիր տօսթլուգ հուսուլէ կէլտիեի պէեան օլունմագտա տը։ Պու տօսթլուգ թիճարի մուամէլաթա միւնասբը իմիշ։ Պու պապտէքի խապէրլէր՝ պիւթիւն Էվրօբա մամպուսաթը թարաֆընտան պէօեիւք ճիտամատ օլան բէսմը գապուլի իճրա էյլէեէճէքլէրի ճիհէթլէր,տիւնքի կիւն վիւքէլի ֆիիամ վէ սաիր բէճաալը քիրամ հաղարաթընա ատվէթնամէլէր իրսալ իթմիշ տիր։

ԻՄԹԻԵԱԶԸ սէատէթլու Մուհիտտին բաշա հազրէթլէրինէ իհսան պույրուլան իբլիք ֆապրիգասը մուգավէլէսի թանզիմ պույրուլմուշ տը։

ԱՀՎԱԼԸ ՀԷՎԱՒԻՑԵԷ.— Շէհրիմիզտէ պիր գաչ կիւն եաղան գար իլէ տէվամ իտէն ֆուրթունալար՝ ախիրէն լոսօսլա պէրապէր եաղմուրա թէհավիւլ իտէրէք, գարլար էրիմիշ վէ հէվալար աչըլարագ սօղուգլարտա ազալմըշ տը։

ՊԱՍՐԱՏԱ. պուլունան Ամէրիգալըլարընն ումուրունը բուհէթ իթմէք իւզրէ Ապաչլէքէրիմ նամ պիրի՝ գօնսօլօս մէէմուրը նասպ իտիլմիշ տիր։

ՊԷՑ չէհրի գամմադամը՝ պազը ույդունսուզ հալէրինտէն տօլաեը իչտէն էլ չէքտիրիլմիշ վէ թահրը խաթինթագա ալընմըշ տը։

ՊԱՍՐԱՏԱ մուգըմ Ավսթրիա-Մաճարիսթան թէպասը ումուրը Ինկիլթէրա գօնսօլաթօսընա հավալէ օլունմուշ տը։

ՖՐԱՆՍԱՆԸՆ Մանասթը գօնսօլօս վէքիլի իլէ Ինկիլթէրանընն Տրամա գօնսօլօս վէքիլի թէպտիլ իտիլմիշլէր տիր։

ՀԱՃՂԼԱՐ.— Խրտիվիյէնին «Մինա» վապորը իլէ 950 հաճը՝ հիճազա կիթմիշ տիր։

ԳՈՑՅԷՐԻՑԵԷՏԷ պիլա մէէզունիյեէթ ինչասընա պաչնանընլան մէքթէպը իտատինին վուգուպուլաճագ մէսարիֆաթը՝ իսթիդան իտիլմէքսիզին սարֆ օլունմասեաճագ տը։

ԷՔՄԷՔ ԶԷՇՆԻՍԻ.—Շէհր էմանէթինանէն թաեին իտիլէն պիր հէյէթ մուխասա՝ ձիպալիտէ Գօրքինին տէերմէնինէ կիտէրէք՝ Գօնիա, Անգարէ վէ Էսկիշէհիր ունալարընտան պիրէր չուվալ նիւմունէլիք իշթիրա իթմիշ վէ պունլարը՝ ագտէմճէ եազըլարը իւզրէ, Կիւլխանէ ֆրունունտա էքմէք եաթարրուպ օնա կէօրէ չէչնի թութմաղա թէչէպպիւս իյլէմիշ տիր։

ԲՕՍԹԱԼԱՐԸՆ ԻՆԹԻԶԱՄԸ.— «Սապահ ըէֆիգը մը՝ բօսթալարտան պահս իթտիեի սրրատա, Բանազանտա կէճէլէրի ալրգ օլան չիպէլէրտէ սիւրաթը միւքմէլէ վէ ինթիզամ իւլէ միվաէրատաթ ճէրէեան իթտիեի կիպի, եագընն մահէլլէր բօսթալարընընն տախի զանէթ էրքէն վէ մունթազամէն եօլլանմագտա իտուկինի ատրմէեան իթմիշ տիր։

ԳԸՇ.—Գօնեատան իշար օլունտուղունա կէօրէ, օրալարտա սօղուգ 13 տէրէճէեէ գատար էնմիշ վէ ճիվար տաղլարա 1 արշընն գար եաղմըշ տը։

ՀԱՐԱՒԷԹԸ ԱՐՁ.—Սիվաս վիլայէթի տախիլինտէ վագը Սու չէհրինտէ յունվարընն էնճի կիւնիւ ճէնուպտան չըմալա տօղրու պիրի չիտէթլի վէ տիկէրի խաֆիֆ օլարագ, իքի տէֆա զէլզէլէ վուգու պուլմուշ տը։

Բէժի հասըլաթը՝ կէչէն այ զարֆընտա 153,000 լիրա օլմուշ տը։

ԻԹԱԼԻԱ սէֆիրինին թահթը հիմաեէսինտէ վէրիլէճէք պալօ՝ փետրվար 6եա թաալիգ իտիլմիշ տիր։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆՏԱՆ վարիա օլան խապէրլէրէ նազարէն, բէիսը նուզզար Տանէֆ էֆ.՝ կէլէճէք ինթիխապատա էքսէրիյեթթ թէէմին իթմէք իչուն, չիմտիտէն հիչ պիր բարթի իլէ խթիշարէեէ կիրիշմէեէճէք տիր։

ԻՏԱԼԻԱ.— Ավօգատ Բօզանթալընն բէտէրի պուլունան Լէօն Բօզանթալ՝ 8000 լիրա աչըզ իլէ իլանը իճլաս իթմիշ տիր։ Մուամէլաթը իճլասրյեէսի՝ Ավսթրիա գօնսօլօսխանէսինտէ բուհէթ իտիլմէքտէ տիր։ «Իդտամ» վէ «Սէրվէթ»» պու հավատիսի նէչր իտէրէք, պու իճլաս Բօզանթալընն իբինճի իճլասը օլտուղունը պէեանլա, Ալլահ իւ, չիւնճիսինտէն մուհաֆաղա պուեուրսուն, տէմիշլէր տիր։

ՃԻՆԱԵԷԹ.— Էվվէլքի կիճէ մէշհուր սապդգալը Արապ Իպրահիմ վէ ըէճիֆգը արապաքը Մէհմէտ՝ Սթանպօլտա Պալըգ Բազարընտա Խանչէրլի մէյխանէսէ կիրիպ գաֆալարը Թիթսիւէլէտիկ սօնրա, արալարընտա միւնազասա զուհուր իթմիշ վէ մէղքիւր մէյմանսէ թէղկեահտարը պունլարը արալամագ իսթէտիեինտէ, մէրգում Իպրահիմ՝ համիլ օլտուղը պէշագտա Գիօչօեը աղրը սուրէթտէ ճէրհ վէ ֆիրար իթմիշ իսէ տէ, պիլախէրէ քէօրիւ բօլիս մէէմուրլարընտան Պօանալը Մուհարրէմ վէ Թէրասսուտ մէէմուրը Թէվֆիգ էֆ.էր թարաֆընտան կէօնթերիլէն զայրէթը ֆէվգէլատէ նէթիճէսինտէ տէրտսթլէ, բէնչէեի ատալէթ թէպլիմ իտիլմիշ տիր։

ԱԼՄԱՆԵԱԼԸ Բօգքիշ բաչանընն գօնթրաթօսունընն թէճտիտի մագրունը մուասատէի Սէնիյեէ օլմաղա, քէյֆիյեէթ՝ մագամը սէրասքերիեէ թէպլիղ գըլընմըշ տը։

ՄԱՄՈՒԼԱԹ վէ տախիլի սանաթլարընն մաղհարը բաղպէթ վէ բէվճա օլմասը ճիհէթինին թէմամիի հուսուսը զընիրընտա իճրա օլունաճագ թէսապիրին հիւանը սուրէթլէ թաթպիգը վէ մուղաեիրը բըզամ Ալիանվալ վուգուրընա մէյտան վէրիլմէմէսի խուսուսը՝ էմր ու ֆէրմանը Բատիշահի իգթիզամի ալինտէ պուլունմասըյլա, մէրճիինտէն իճապ իտէնլէրէ պու քէրրէ տէ թէպլիղաթ իճա իտիլմիշ տիր։

ՏԷԲԷՐԻՑՕՑ ճիվարընտա, Խազիէթ Խասսաի Շանանէճէ միւքէմմէլ պիր բամուգ ֆապրիգասը ինչա իթտիրիլէճէեի իսթիպչար օլունմուշ տը։

ՖԻԼԻԿԻ թէտավիսի իյուն, Ատանաեա իքի սէյեար հէքիմ կէօնտէրիլէճէք տիր։

ԻԶՄԻՐ-գասապա չըմէնտըֆէրինին նազլ իթտիեի բալամութ իւճբէթինին 100տէ 30 նիսպէթինտէ թէնզիլինի հավի թանզիմ իտիլէն թարիֆէ, պէրաի թատիգ մէրճինէ թագտիմ օլունմուշ տը։

ԱԼՄԱՆԻԱ իմբէրաթօրունընն եէվմը վէլատէթի օլան կէյէճէք բաղար երթէսի կիւնի սէֆարէթխանէտէ մէրասիմ իճրա իտիլէճէք տիր։

—Սրպիսթան սէֆարէթխանէսինտէ սիւֆէրաեա պիր զըեաֆէթ վէրիլմիշ տիր։

ԵՈՒՆԱՆ հիւքիւմէթի Պէյրութ միվարէտտաթընընն մուահէնէի թըպպիյեեէ թապի թութուլմասընա գարար վէրմիշ տիր։

ԱՅՏԸՆՏԱ պիր ազկընն տէվէ՝ կիւլէչէ կէօթիրիւլիւր իքէն, սահիպնինին գաֆասընը գաբմըշ վէ մէրգումը պիրուն եէրէ սէրմիշ տիր։

ՊԷՕԵԻԻՐ-ՏԷՐԷՏԷ պիր արապա հայլանը իւրքմէսինտէն էօթէ պէրու օլաշարագ, Նիհահէթ էհալինին վուգուպուլան մինինէ գարշու, տէնիզէ տիւշէրէք, պէյկիրլէր պօղուլմուշ վէ արապա սըղըգտա գալարընընտան, գուրթարըլմըշ տը։ Սահիպի գաճվէխանէսէ պուլունտուղունտան, ճէրէեանը հալի օսնրատան անրամըշ տը։

ԻՆԹԻՀԱՐ.— Վանիքէօյինտէ Խատիճէ Շատիյէ Նամ գատրն՝ սահիպխանէսինին եաթագ օտասընտան կիճէ տէնիզէ աթըլարագ ղարգ օլմուշ վէ նաչը տէնիզտէն չգագրըլմըշ տը։ Մէղպուրէ իւշ չօճուգ անասը իմիշ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մեր երէկուան թիւով խօսած էինք այն ծագրին վրայ, որուն համեմատ պիտի ձեռնարկուի Մայր Եկեղեցոյ մէկ քանի մասին նորոգութեան, որուն համար ալ Մենունդի առաւօտուն Ս. Պատրիարքը քարոզի պահուն հանգանակութեան հրաւիրեց ժողովուրդը։ Կ'արժէ շեշտել, թէ այդ նորոգութիւնը որքան անհրաժեշտ՝ նոյնքան պատուաբեր պիտի ըլլայ, ո՛չ միայն Գում-Գապուցիներուն, այլ և ամբողջ հասարակութեան համար, եթէ իր ձեռնտու մէջոցները չգլանայ այդ ձեռնարկին յաջողմանը։ Նախ, նորոգելով Մայր-Եկեղեցին, հաստատ պահել պիտի ըլլայ հիմնադրութիւն մը՝ որ յաւերժացումն է մեծադոյն բարերարի մը, Պէշեանի, և ուր կը գտնուի նաև անոր դամբանը։ Յետոյ, իբր պատրիարքական Մայր-Եկեղեցի, պէտք է որ միշտ նոր ու մաքուր դիրքի մը մէջ գտնուի, և ասիկայ կը պահանջէ հասարակութեան պատիւը, քանի որ անիկա միշտ այցելութեանց վայր կը դառնայ ամէն նշանաւոր այցելուներու, որոնք անշուշտ ազէկ տպաւորութեան մը տակ դուրս չպիտի ելնէին հնոտի չէնքէ մը։ Եւ ինչպէս որ Պատրիարքարանը, քիչ շատ շնորհքի մէջ մտաւ իր վերջին նորոգութիւնովը, որ և է օտարի մը առջև չխպսցնելու չափ, նոյն բանը կը յուսանք նաև Մայր-եկեղեցիին համար՝ որ, ինչպէս անունը կ'ըսէ արդէն, մայրն է մայրաքաղաքիս մեր բոլոր եկեղեցիներուն։

Գում-Գափուէն կրթասէր ազգայիններու կողմէ դիտել կը տրուի նաև այս առթիւ թէ, Մայր-վարժարանն ալ կը կարօտի անմիջական նորոգութեան մը, քանի որ իր արդի խարխուլ դիրքովը, գրեթէ անյարմար դարձած է դպրոցի մը համար։ Վարժարան մը, որ դարձեալ «մայրը» կոչուած է ըլլալու բոլոր միւս վարժարաններուն, և անցեալ արդիւնաւէտ կրթ. գործունէութեան մը համբաւը կը կրէ, վարժարան մը որ սահմանուած է վերջապէս միշտ օգտակար ըլլալու դաստիարակութեան իր գտնուած միջավայրովը ու դիրքովը, պէտք չէ որ, կ'ըսեն, գտնուի մնայ իր նիւթական այս խարխուլ ու հինցած վիճակին մէջ։ Մենք ալ մօտէն տեղեակ ենք վարժարանի խարդի չէնքին, և գիտենք որ իր ունեցած բոլոր դասարաններովն ու կազմուածքովը անբաւական է ծառայելու. ճաշասրահը բոլորովին խոնաւ է, որ կրնայ առողջութեան վնասել աշակերտներուն, և չատ մը թերութիւններ, անանկ որ հարկ անհրաժեշտ կը դարձնեն ոչ թէ պարզ նորոգում մը, այլ հիմնովին վերաշինութիւն մը, քանի որ չէնքին փայտերը փտած են ա՛լ, և քիչ մը ժամանակէն եաքը կրնան փլչիլ ալ սպառնալ։

Ս. Պատրիարքը, որ սովորութիւն չունի բնաւ կիսաւարտ գործէ ուրիշ գործի մը անցնիլ, անշուշտ, Մայր-եկեղեցւոյ նորոգութիւնը, աշակցութեամբ թաղ. խորհուրդին, գլուխ հանելէ վերջ, սկսիլ պիտի տայ Մայր-վարժարանին ալ նորոգութեան, կամ շինութեան։

Ս. Հայրապետը հետեւեալ հեռագրով պատասխանած է Ս. Պատրիարքին Շնորհաւորական հեռագրին.— «Շնորհակալութիւն և փոխադարձ շնորհաւորութիւններ բոլոր պատրիարքութեան ժողովրդոց, հայրապետական օրհնութիւններով։»

—Ս. Պատրիարքին բնակարանը շնորհաւորական այցեցուցմ զրված են Ռուսիոյ ընդհանուր հիւպատոսը և դեսպանատան թարգմանը, Սերպիոյ դեսպանը ու թարգմանը, Սեւ Լերան դեսպանը Պուլկարիոյ գործակատարը, Երուսաղէմի Ցուցանց Նախորդ Պատրիարք Տ. Նիկոդիմոս, Ցոյն երեւելիներէն Դոնսթանթէն Գարաթէոտորի և Անտրէա Գուբասի էֆ.ները։

—Այն եկեղեցիին չնորհութիւնը, որ Պ. Մանթաշեանի ծախքով Բարիզի մէջ պիտի կառուցուի, պիտի սկսուի յառաջիկայ գարնան և պիտի աւարտի 1903 թուականին։

—Ս. Հայրապետէն զատ, Ս. Մենունդի տօնը շնորհաւորած են Ս. Պատրիարքին Երուսաղէմի Տ. Ցարութիւն Պատրիարքն ու գաւառական շատ մը առաջնորդներ։

—Ազգ. Պատրիարքարանը երախտագիտական ուղերձ մը մատոյց ի Կայս. Պալատ, Մենդեան տօնին առթիւ Վեհ. Սուլթանին շնորհած գումարին համար։

—Պէրպէրեան վարժարանի այն սաները՝ որոնք իրենց տնօրէնին հետ նախընթաց օր Ս. Պատրիարքին ներկայացան Ս. Մենունդի տօնը շնորհաւորելու, 10 ոսկի ալ յանձնեցին՝ ի նպաստ Կարնոյ արկածեալներուն։ Այդ գումարին գրեթէ կէսը՝ Պէրպէրեան էֆ.տուած է։

—Գում-Գարուէն դիտող մը հետեւեալը կը գրէ մեզի։ —«Ցունաց Ամենս. Ս. Պատրիարքին փոխանորդը որ երէկ Պատրիարքարան այցելելէ ետք Մայր եկեղեցի ևս իջաւ աղօթելու, կատարեալ ջերմեռանդութեամբ և զգածուած դէմքով մտաւ Մայր տաճարէն ներս ուր երգեցիկ դպիրներ չքեղ յայտնի հագած՝ առաջնորդեցին զինքը տաճան։

Եկեղեցին լուսազարդուած էր չահերու և մոմերու ակնախտիպ հոյլով մը որոնց արձակած հարուստ լոյսը կը կրկնապատկէր վեհութիւնը տաճարին։

Սրբազան այցելուն երկիւղածութեամբ խոնարհեցաւ Ս. Աւետարանին առջև որ Աստեանը դրուած էր. երիցս հաստաբուրեց զայն պատկառանքով, խաչակընքեց և աղօթեց։ Յետոյ հիւրամեծար քահանային և վարդապետներու առաջնորդութեամբ Աւագ խորան եկաւ։ Ս. Սկիհը ծանրագին ծածկոցի մը տակ զետեղուած էր քեմին վրայ, շրջապատուած անթիւ մոմերով։ Սրբազան այցելուն գլուխը բացաւ, խոնարհեցաւ, նախ ծածկոցին երկու ծոպերը համբուրեց և հուսկ յետոյ Ս. Սկիհը. ճիշդ մեր կղերներուն ձեւովն ու ձեռվը։ Վեհ էր վայրկեանն ու յուզիչ, այս ստրագրաւ տեսարանին հանդէպ՝ կարելի չէր չի յիշել քրիստոնէութիւնը իր առաջին դարերուն մէջ ուր ո՛չ Պօղոսեան կար ո՛չ Ապողոսեան. բոլոր քրիստոնեաներ մէկ ձէռով և մէկ հաւատով կ'երկրպագէին Աստուծոյ ու կը քարոզէին Քրիստոսի վարդապետութիւնը։»

Ս. Ռ ԲՐԻԶԱՆԹԵՄ

Անցեալ տարի (1901) Երուսաղէմ չերթալս, Ե-յ-ներէն մէկը համարած էք։

Կը կարծեմ թէ տպագրական սխալ մըն է, քանի որ այդ գրուածին հակառակն է իրողութիւնը։

Ուստի, մեր երթալը չիմանալնիդ և չը տեսնելնիդ՝ կրնաք իրաւամբ ՀՐԱՇՔ նկատել...։

Ա. Ց. ԱՑՎԱԶԵԱՆ

ՄԻՇՏ ԽԵՂԱԹԻՐՈՒՄ

Պ. Զ.-Սարաֆկամովին խեղաթիւրումներէ է որ կ'առաջնորդուի միշտ։ Պ. Զ.-Սարաֆ իր երէկուան պատասխանին մէջ կ'ըսէ թէ խնդիրը միայն Թէոդիկի վերջին գրուածին վրայ է, և թէ նոյն իսկ Սողոմոնեան Ատիկին ֆանթէզիան ալ միշտ այդ «Պոլսի Հայ Մանչը»ին վրայ կը դառնար։ Մարդ կայր ըսելու է սանկ բանի մը վրայ պնդելու համար, քանի որ այդ գրական քաւիքաթիւրը Թէոդիկին վրայ էր ամբողջ՝ ու անոր ամբողջ գրելու եղանակին վրայ։ Եւ ըսինք թէ ի՛նչ պոչի ցաւէ դրդուած էր Ատիկ՝ գրելու համար այդ ֆանթէզիան։

Թէ մենք իր փէշին խնկեր ենք Թէոդիկին համար պաշտպանութիւն խնդրելու, ատիկա քիչ մը՝՝՝՝՝՝ քիչ մը աւելորդ մնամտութիւն է, Պ. Զիֆթէ-Սարաֆին յատուկ։ Մենք արդէն իսկ ըսինք թէ Թէոդիկ Զիֆթէ-Սարաֆի մը պէս սկսնակի մը, անգոյն գրողի մը դնահատումներուն չի կարօտիր, բնաւ երբեք։ Հապա, կրկնելու հարկ կա՛յ միշտ, մենք այդ գնահատումները նախ միայն յիշած էինք այդ օրաթերթին ֆոնֆրոնթանցն մը ընելու համար, թէ՝ իր ամէնէն համակրելի աշխատակցին էին ատոնք։ Իսկ երբ Զ. Սարաֆ ինքզինքը հրապարակի վրայ քէռոնոմ կոխ(!) ցուցնելու և իրենիներուն ու... Ատիկին գէշ մարդ չըլլալու համար կ'ելլէր հրապարակ իր՝ Թէոդիկին ըրած բոլոր գնահատումները մոռնալու չափ յայտարարութիւն մը կ'ընէր, այն ատեն մենք կը կարծէինք որ ճի՛շտ տեղին դրած կ'ըլլայինք մատերնիս, հրապարակելով իր առջի դէմքը՝ փոխուելու համար շուտով երկրորդ դէմքի մը։ Բայց ամէնէն աւելի մենք իրաւունք ունինք ըսելու թէ ի՛նք, Պ. Զիֆթէ-Սարաֆն է ամէնէն աւելի, որ իր շուրջիններէն ազդուելով իր առջի հերքումը հրատարակելի տուած է որ պատճառ եղաւ այս բոլոր հետեւանքներուն։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ԱՌ ՌՈՒԲԷՆ ԷՖ. ՃԻՎԱՆԵԱՆ

Ենթադրած էիք թէ՝ ընդարձակ օրացոյցին մէջ հրատարակուած «տարածեալ»ի եղանակը ձենէ ընդօրինակուած է։ Էն յատակ ապացոյցներով որոց դէմ բառ մը իսկ չունիք, հաստատելի թէ՝ պէտք չունէի ո՛չ ձեզի և ո՛չ ձեզի պէս տասնեակներու, «տարածեալ»ը ձայնագրելու համար, քանի որ էջմիածնայ ձայնագրեալ ժամագիրքը ունէի ձեռքիս տակ, ուրկէ քաղած եմ զայն անոնցմէ ծայրաստիճան մը մեր միջավայրին յարմարցնելով։ Բան մի՝ «տարածեալ»ը ո՛չ ձեր հեղինակութիւնն է և ո՛չ իմ։ այս անգամ փրկուելու համար այն նեղ կացութենէն՝ ուր անգիտակցաբար գահավիժած էք, աւելի անհեթեթ կարծիք մը հրապարակ կը նետէք ինքզինքիդ հեղինակ հռչակելով «տարածեալ»ի։ Կը գրէք թէ «տարածեալի եղանակը ես իսկ յղացած եմ առանց ուրիշէ մը ներշնչուելու։ «Տարածեալ»ի եղանակը չատ աւելի հին է քան դուք։ Հանգուցեալ ձայնագրիչները՝ էջմիածին, Սիս, Պոլիս և գաւառներ գրեթէ նոյն եղանակով կ'երգեն եկեղեցեաց մէջ։ Երբ այսքան բացայայտ ճշմարտութիւն մը կը խեղաթիւրէք հնութեան մը փառքը իւրացնելով, արծիւի մը փետուրներով զարդարուած հաւի մը պէս կը սնչաք, չեմ գիտեր թէ՝ «բանագող» բառը կրնա՞յ զձեզ բացատրել։ Երկու անգամ հրաւիրեցի զձեզ ձեր պառկութիւնները ներկայացնել ձեռնհաս ատեանի մը, երկու անգամուն ալ քաջութիւն չունեցաք ընդունելու, լրագրական հրատարակութեամբ աչքերու փոշի ցանելով միայն գոհացաք։ Այս անգամ հարկադրելու համար զձեզ անպատճառ ներկայանալ ատեանի մը, բողոքած եմ Պատկ. Կրօնական Ժողովոյ, ամբաստանելով զձեզ թէ «Մաղիկ»ի մէջ «ինքնակոչ հեղինակ»ը կը ներկայանաք մեր հինաւուրց «տարածեալ»ին։ Այդ մինակ ձեռնհաս ատեանին առջեւ՝ ուր չի պակսիր երաժշտական հեղինակութիւն, և այս տեսակ խընդիրներուն մէջ վճիռ տալու ձեռնհաս գերագոյն մարմինն է, ստիպուած էք ներկայանալ ձեր այդ կարծեցեալ «հեղինակի իրաւունքը»։՝՝՝ պաշտպանելու համար։

Պատկ. Կրօն. Ժողովոյ վճիռն շատ աւելի պիտի արժէ քան ձեր կարգ մը յերիւրանքները, Ցարգանօք

8 յունվ. 1902 Գ. ՄԼԷՀՏԷՐԵԱՆ

ԱՌ ԹԱՂԵՑԻՆ

Վերջերս՝ գիւղիս վարժարանին նըկատմամբ «Մանղումէ»ի մէջ ձեր բրած յայտնութիւնները բարոյական գոհացում մը տուին ծնողաց։ Սակայն յետոյ այդ տխուր վիճակը անփոփոխ կը մնայ։

Մինչ մօտերս մանչ աղջիկ մէկտեղ կը ճաչէին սեղանատան մէջ, Ձեր յոդուածէն յետոյ բաժնուեցան։ Ասկէ կը հետեւի որ վարժարանիս կառավարութեանը մէջ անկարելի նկատուածը կարելի ընելու միջոցներ չեն պակսիր. խնդիրը լաւ «անօրինել»ուն վրայ է։ Ձեմ ուզեր աւելցնել տակաւին խել մը ուրիշ անաեղի վարմունքներ, որոնք յառաջ կու գան գլխաւորաբար այդ «երկաեռ միասնական դաստիարակութեան» սկզբունքին գործադրութենէն։ Ամէն պարագայի մոջ՝ պատասխանատուութիւն կը ծանրանայ մասնաւորաբար «փոխ-Ղեան» հոգաբարձուի մը վրայ որ չգիտեմ ինչ նպատակաւ մանչ աղջիկ զատելու համար եղած բոլոր ջանքերը ապարդիւն մնալու ամէն միջոց կ'իրագործէ։ Ա.

Մագրիգիւղ, 5 յուն. 1902

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԱԳՇԷՀԻՐ, 1 Ցուն. 1902

Խմբագիր տէր,

Մի քանի անգամներ տեղւոյս Աստուրեան եղբարց դէմ պատ. օրաթերթիդ մէջ հրատարակութիւններ կարդացուեցան, ծնունդ հակառակութեան ընդ մէջ նորընտիր Թաղ. Խորհրդոյ երկու անդամոց, Մազլումեան Սարգիս, Բարաղամեան Համբարձում էջ Ներու և յիշեալ եղբարց։

Երես առ երես քերուելով լաւ իմն ստուգուեցաւ որ այս տիրող հակառակութիւն ոչ այլ ինչ է, այլ միմիայն ակէ անկէ քսութիւններու արդիւնք թիւրիմացութիւն։

Ողորմութեամբ Աստուծոյ ամէն ինչ կարգադրուեցաւ և քէն, ոխ և սոցին մասերը անհետանալով սէր ու հաշտութիւն գոյացաւ։

Արդ, կը խնդրենք Ձերդ սիրելութենէդ որ հաճիք ներկայս իրատարակել յդնդունելով մեր տիրաւանդ ողջոյնները։

Ի դիմաց Քէնկն. դասուն
ԳՐԻԳՈՐ ՔՀՆՑ. ԱՑՏՐՆԵԱՆ
ԳԱԼՈՒՍՏ » ԲԱՐՍԷՂԵԱՆ
ՑԱԿՈԲ » Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

ՎԱՆ, 25 դեկտ. 1901

Վարագայ որքանոցին հոգաբարձութիւնը իր անդամներուն ամբողջին համաձայնութեամբ (նաև մէկ երկու հակառակողներուն), որոշեց անգամ մը ևս «անպարտագիր» տալ որքանոցին Տնօրէն Գուլոզլեանին հրապարակաւ խոստովանելով անոր անմեղութիւնն ու անպարտութիւնը. որուն համար Գուլոզլեան՝ պիտի կրնայ և մտադիր է հրաժարականը տալով թողուլ որքանոցը, որպէս զի իր վրայ եղած յայտնի զրպարտութեանը և իրեն հոն մնալուն պատճառ որքանոցը չենթարկուի ոևէ մեծ կամ փոքր նիւթական վնասի։ (*)

Հոգաբարձութեան այս որոշումն լսելով Ցանկոյսներցիք իրենց վարժարանին անօրինութեան փութացին հրաւիրել զինքը, մինչդեռ քաղաքացիք իրենցինը հրաւիրելու պատրաստութեան մէջ էին. զի Գուլոզլեանը՝ իբր կարող ու չը նսեմացող ուսուցիչ մը գրեթէ ամբողջ Վանեցւոց, երկուք ու կէս մարդոց բացառութեամբ, համակրութիւնը շահած է, որուն տեղը տնօրէնութեան պաշտօնին պիտի կոչուի Ռ. Շաթուորեան, Ղ. Խանճեան և կամ Գրիգոր, Դ. Աճէմեան էջ Ներէն մէկը։

* * *

Վիճակիս Խառն Ժողովը, ըստ խնդրանաց Արծկէի (Ասիլճէվաղ) ժողովրդեան, տեղւոյն Առաջն փոխանորդ և Սքանչելագործի Ս. Վանից վանահայր կարգեց Ց. Աւագ Սարկաւագ Կամսարականը, որ կը պատրաստուի ի մօտոյ մեկնիլ իր պաշտօնատեղին։

Ցաւսով ենք որ երկար ատեն է վեր հոգեւոր մխիթարութենէ զուրկ գտնուող Արծկէի ժողովրդեան պիտի կրնայ օգտակար ըլլալ, իւր գործունէութեամբն ու կրօնասիրութեամբ։ Բայց դեռ Արճէշն ու Աղբակ ինչպէս նաև ուրիշ շատ վանքեր առանց փոխ-Առաջնորդի կը մնան։

Քաղաքամիջի Միացեալ Թաղականութեան պակաս անդամները լրացնելու համար Խառն Ժողովին գրուած եռապատիկ ցանկէն Թաղական ընտրուեցան Մ. Տիգրան աղա Ղազարեան և Արմենակ էֆ. Միրզախանեան որոնց երկուքին ալ բարեկամութենէն և գործունէութենէն կը սպասուի լիայոյս որ Ս. եկեղեցիներն ու ազգ. երկսեռ դպրոցները լաւագոյն վիճակի մը մէջ դնելու համար իրենց պարտականութիւնները սիրով պիտի կատարեն։

Այգեստանու Մ. Ցակոբ նորաչէն եկեղեցւոյ Թաղական խորհուրդն ևս կազմուեցաւ ու լրացաւ իր կարգին։

Գաւառաց Ուսմն. խորհուրդն ցարդ նշանակութեան արժանի գործ մը չըտեսաւ։ Ցետ այսու ակնդէտ կ'սպասենք տեսնել իր ընելիքները։

* * *

Քաղաքամիջի միացեալ Թաղականութիւնը ամսոյս 23ին վերջապէս իր դիւանը եղբարց կազմեցաւ, տեսաք. Աւետիս Տէր Սարգսեանը՝ ատենապետ, Վարդան Ցովակիմեանը ատենապետ և Մ. Տիգրան Ղազարեանը՝ գանձապետ ընտրելով։

* * *

Ամսոյս 13ին գիշերը ցաւալի արկած մը պատահեցաւ։ Ոսկիկանութեան Բ. Գօմիսէր Գալճեան Եղիա էֆ. որ շատերու համակրանաց արժանացած, համեստ անձ մըն էր, քարտ ճանապարհի մը վրայ՝ ձիուն խրտչելով վար իյնալով կեանքը կորսոյս։ Իր մահն մեծ վիշտ պատճառեց բոլոր զինքը ճանչցողներուն։

* * *

Երկրաշարժի կարճատև ու անվնաս ցնցում մը զգացուեցաւ քաղաքս ամսոյս 10ին։ Այս տարի հինգերորդ մը կը վայելենք միշտ պայծառ արեւով չը նայելով որ դեկտեմբերի վերջերն հասած ենք։ ՁԱՒԷՆ

(*) Ո՛վ որ ինքզինքը քան մը հասկցած ներկայացնէ այս Գուլոզլեանի խնդիրէն, կը խոստանանք Վանայ շաբեաթէ թանձր ապա մը նուիրել, որ մանաւանդ այս ձմրան խստաշունչ օրերուն իբր աղուոր պատսպարան մը պիտի ծառայէր։

Ամէն թղթատարով նամակներ կը ստանանք, որք զիրար կը հերքեն, նոյնպէս ալ մեր պաշտօնակիցներ, որք երբեք չեն հաճիր հաւատ ընծայել Գուլոզլեանի անմեղութեան։ Այսչափ իրարանցումներէ ետք, կը փափաքէինք որ զոնէ անմեղ հռչակուէր Պ. Գուլոզլեան, և ազգ. դաստիարակութեան պատիւն ցեխերու մէջ չ'աղտոտէր։ (Մ. Խ.)

ԻՆՁՊԷՍ ՀԻՄՆՈՒԵՑԱՒ

ԻԶՄԻՐԻ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ

Եբրոբ Շրլոն (1879-1901)

(Շարունակութիւն և վերջ)

Այսօր, սակայն, այդ բարոյական և նիւթական զոհողութեանց պէտքը աւելցած է և Հիւանդանոցի ունեցած այժմու եկամուտները անբաւական կուգան տակալու անոր յարաճուն պիտոյից և ծախուց, մէկ կողմէն անտեսական պատճառներու բերմամբ Իզմիրի Հայ բնակչութիւնը օր օրի կ'տուժուարանայ գաւառացի ամուրի կամ ամուսնացեալ պանդուխտներով, միւս կողմէն ներքին հեռաւոր կամ մօտաւոր գաւառներէ հայ հիւանդներ և ախտաժէտներ ծախուց և երթեւեկութեան մասին աւելի դիւրութիւններ կը գտնեն դիմելու Իզմիր՝ դարմանուելու և բոյժ գտնելու համար իրենց հիւանդութեան։ Ահա այս նկատումներով Իզմիրի Ազգ. Հիւանդանոցը բացառիկ հանգամանք կ'ըստանայ և հետեւաբար բացառիկ միջոցներու կը կարօտի աւելի բաղմապահանջ պէտքերուն գոհացում տալու համար։

Արդ, Ցանձնաժողովս յոյժ բարեդէպ առիթ մը կը կարծէ Ազգ. Հիւանդանոցին Հարիւրամեայ յոբելեանի հանդէսը՝ դիմելու համար մեր մօտաւոր և հեռաւոր տոհմակիցներուն և կոչում ընելու անոնց գթութեան և մարդասիրական զգացմանց, մասնաւորապէս ընելով այն մի քանի անհրաժեշտ պէտքերը որոնց իրագործումը ճշմարիտ բարիք մը պիտի ըլլայ դժբաղդ տառապեալներուն և գթութեան գեղեցիկ գործ մը՝ բովանդակ հայ ցեղին պատուաքեր։

Ահաւասիկ մեր ակնարկած պէտքերը։

Հիւանդանոցը պէտք ունի տարափոխիկ և մասնաւորապէս հիւծախտի հիւանդութեամբ վարակուածներու համար առանձին շէնքի մը։ Աւելորդ է ըսել թէ որչափ վտանգաւոր և հակառողջական է այս կարգի հիւանդներուն յատկացնել այն միևնոյն սենեակները ուր բուժելի և թեթև հիւանդներ կը դարմանուին։

Հիւանդանոցը պէտք ունի կանոնաւոր յիմարանոցի մը։ Ոգեղի և զգացման պարտք մըն է մանաւանդ այս վերջնոյն չինութիւնը, վասն զի հաստատութիւնս իր հիմնարկութեան օրէն ի վեր չէ ունեցած յիմարներու յատուկ բաժին մը ուր մարդի այդ տարաբաղդ հիւանդները կարենան վայելել պանծուած բժշկական-գիտական դարմանները, թէև՝ ասոր հակառակ՝ միշտ աւելի կամ նուազ թիւով անպակաս եղած են Հիւանդանոց դիմող խելագարներ, որոնց ո՛չ թէ բուժումը՝ այլ գոնէ հանգիստ պատսպարումը և մարդասիրաբար խնամուիլը մեծ սիրտ մը պիտի ըլլար այդ դժբախտներու և պարագայից։

Հիւանդանոցը անհրաժեշտօրէն պէտք ունի պահեստի գումարի մը՝ առաջն առնելու համար անակնկալ ձախորդութեանց և այն ամէն հաւանական պատահարներու որոնք կրնան յառաջ գալ՝ ժողովրդական նպաստները դադրեցնող և եկամտից աղբիւրները ցամքեցնող ընդհանուր առեւտրական տագնապներէ։

Այս պէտքերը լրացնելու համար մօտաւորապէս 1500 ոսկի անհրաժեշտ է, գումար մը զոր հայթայթելու համար Ցանձնաժողովս չվարանիր դիմելու հայ ժողովրդեան ամէն դասակարգի անհատներու, մանաւանդ մեծատուններու առատաձեռնութեան և գթասրտութեան, որուն փորձը բազմիցս ցոյց տուած են անցեալին մէջ և հարիւր միսուն տարուան հաստատութիւն մը ի դոյութիւնը պահած է և պիտի պահէ յետ այսու՝ աւելի պայծառ և աւելի բարեկարգ վիճակի մէջ՝ շնորհիւ հայ ցեղին յատուկ մարդասիրական ու ազգասէր զգացման։

Ցանձնաժողով Հարիւրամեայ Յոբելեանի։

Ատենապետ Ն. Հ. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Ատենադպիր Ա. ՏԻՎՐԻԿԵԱՆ
Կ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ
Հ. Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ
Ց. Դ. ԲԱԲԱՋԵԱՆ

ՎԵՐՋ

ԲԱՐԻՋ ՊՕՐՍԱՍԸ

BOURSE DE PARIS

ՊՈՒ ԿԻՃԷԻՔԻ

21 Ցունվար 1902

Ֆրանսիոյ էսհամը	(3% Français)	100	20
Ռէժի	(Tab. Turcs)	314	—
Գոնսոլիտ.	(R. Turque D.)	25	52
Շըմէնտրֆէր	(Lots Turcs)	111	25
Պանդ. Օթթ.	(Banque Ott.)	549	—
Թրանսվալ	(Transvaal)	122	—

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ԲԱՐԻՍ 20 յունվար.— Մէճլիսը մէպուսանտա խարիճիկէ նէդարէթի պիւտճէսի միւղաքէրէ իսրիւրքէն, նազըր Մ. Տէլգասէ՝ վոգու պուլան իսթիղտա ճէվապէն, իբի թարաֆ գապուլ իթտիլքերի թագտիրտէ, Ագրիդաի ճէնուպի մէսէլէսինէ տօսթանէ թէվասսութ իթմէք իչուն, թէրէտիւտ կէսսթէրմէկճէճէրինի պէհան վէ ֆագաթ չիմտիկէ գատար իճրա օլունան խայրխահանէ իսթարաթընին գապուլ օլունմատըղընը տէրմէհան էյլէմիշ տիր։

ԹՐԻԷՍԹԷ.—Բէնս Ասապէր հաղրէթլերի՝ Վէնտիկէ միւթէվէճճիհէն պուրատան հարաքէթ իթմիշ տիր։

ՊՐԻՒՔՍԷԼ.— Շէքքէրլեր հագգընտա թէքքար միւղաքէրթա պաչչանմըշ տիր։

ԼՕՆՏՐԱ.— Գրոլ հաղրէթլերինէ թագտիմ օլունանաղ ճէվապ տրիղէսինին միւղաքէրէսնտէ, միսթէմէլքեան նազըրը Մ. Զէմպրլէյն՝ տէրմէհան օլունանաղ սուլ չարթլարընին հիւքիւմէթ թարաֆընտան գապուլ էտիլէճէհինի պէհան իսթիքտէն սոնրա, ուզոն պիր միսալէմէթ տէվրինին պիրինճի չարթը՝ Պօէրլերին քէնտի մաղլուպիյէթլերինի իթիրաֆ իթմէլերի քէֆիյիյէթի օլաճաղընը՝ վէ օ վագթ, հիւքիւմէթին անլէրէ էն միւսաիտ չէրարթէլ ոֆվը ուսմամի իլան իտէճէհինի իֆճատէ էյլէմիշտիր։

ԿՐԱՆՑՊՐԱՑՆՏ (Թրանսվալտա).— Պօէր գօմանտանը Շէքէր գուրչունա տիպիրմիշ տիր։

ՍՊԻԹԿԱՐՏ.— Կիճէլէյին թէաթրօտա եանկընն օլարագ պինանքն պիր զըմտը եանմըշ իսէտ, նիֆուսնա զահիթ եօգտըր։

ԲԱՐԻՍ.— Մէարիֆ նազըրը՝ գօմէտի Ֆրանսէզ հէյէթինի գապուլ իթտիեի էնանատա, Մ. Ժիւլ Դլարէթիեի միւսիրիյէթէտ իպգա էյլէտիեինի սէօյլէմիշ տիր։

ԲԱՐԻՍ.— Պօէրլեր հագգընտա Ֆրանսանքն թէվասսութ էյլէմէտիեինէ տարիր պազը թարաֆտան վուղու պուլան իսթիղտա ճէվապէն, Մ. Լէօն պուրժուա՝ Լա Հէ գօնֆերանսընտան մէէմուլ իսիլտիեի կիպի տանա պիր նէթիճէ հասըլ օլմատըղընը պէհան իթմիշ տիր։

ՍՕՖԻԱ.— 1888 սէնէսի իսթիգրազընը էօնիւմիւզաէի փետրուար իպտասընտա Լօնտրատա էօսէնէճէք օլան գուրօնը պու կիւն միլլի պանգա մարիֆէթիլլէ կէօնտէրիլմիշ օլան 700,000 ֆրանգ իլէ թէմամէն թէսվիյէ իսիլմիշ տիր։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ուսմ. տիւն ազչ. գաբ.	27—26½
» » » էն եիւքսէք	27—29½
» » » էն աշաղը	27—26
Բուսմէլի չըմէն. ազչմ. գբնտ.	108—
» » էն եիւքսէք	108¼—
» » էն աշաղը	107¼—

ՊԱՆԴԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Ռէժի ագսիօնը Օս. լիր.	
Սիկարէթ Ա.	—94
» Բ.	—54
Թրամվայ	5—60
Ժուխանա	1—40
Օպլիկասիօն Թրամվայ	482—
Ասիւրանս	3—57
Դրէտի ժէնէրալ	—
Սօսիէթէ Օթման Ինկ. լիր.	—
Լօրիօմ	49—50
Պանգ Նասիոնալ տը Կրէդ	401—50
Թրանսվասալ	121—
Բրիսթոլ թաֆվիլաթը	477—
Գրէտի Ֆոնսիէ էֆիբսիէն	266—
Անատոլը չըմ ագսիօնը	10—35

ԱԳԶԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղ. տան	ղ. քր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—03
Մէթալիք	98—20
Ինկիլիզ լիրասը	110—10
Ֆրանսըզ ալթունը	87—35
Բօլ	90—20
Գրէմից ալթունը	51—06
Գարպոն գայմէսի	8—57

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 21 յունվար

Ինկ. էսհամը Ինկ. լիրասը	94—25
Օսմ. էհամը գաբանտը	24—98
» » Բ	50—50
« » Գ	27—15
Օսմանլը Պանգասը	11—75
Մբարբ Տուլ. մութթահրաէ	107—50
Պուլկար իսթիդրազը	81—
Դամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	25—32½
Թրանսիվասլ	4—40
Շարթրէթ	4—21

Բարիզ 20 յունվար

Ֆրնս էսհ. 4% ֆիր.	100—17
Եէնի Օսմ. էսհամը գաբանտը	25—57
Բուսմէլի չըմէնտրֆէրի	108—25
Օսմանլը Ռէժիսի էսհամը	314—
» Պանգասը	550—
Դէյտի Լիոնէ	1045—
Իթալիա էսհամը	100—10
Բռիօրիթէ Թիւրք	505—
Օսմանիյէ	—
Տուան Օթման	510—
Սբանսեալ	77—77
Թրանսվալ	124—50
Դամպիօ 3 այ վատէ	25—125
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	108—90
Շարթրէթ	106—

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—20
Բարիզ 3 այ վատէլի	22—72½
Ֆիօրէն Մանտա	21—69
Վիէննա չէքի (գուբօն)	——

Պէրլին 21 յուն.

Բուսմէլի չըմէնտրֆ. (մարգ)	106—50
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիո	20—260

Վիէննա 21 յունվար

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիո	239—30
Բուսմէլի չըմէնտրֆէրի ֆր.	104—70
Օսմանլը Ռէժի ագսիօնը	291—50

ԿԷՃԷՔԻ ԹԷԼԷԿՐԱՖԼԱՐ

ԼՕՆՏՐԱ. 21 յուն.—Ալմանիա պաչվէքիլի իսթիֆա իթմիշ. իմբէրաթօր հաղրէթլերինին գապուլ իթմէտիեինի «Տէյլի Մէյլ» կազէթասը եազըհոր։

ՊՐԻՒՔՍԷԼ. — Թէպէտտիւլը վիւքէլա միւհիթէմիկ տիր։

ԼՕՆՏՐԱ. — Մ. Զէմպրլէյն՝ ավամ գամարասընտա իրատ էյլէտիեի պիր նութգտա, սուլ՝ միւղաքէրաթընա վասրթա օլանլարընն ուսումի Պօէր մուհարիպլէրի նամընա հարաքէթ իտուպ իթմէտիքլէրինին՝ Ինկիլթէրա հիւքիւմէթինճէ պիլինմէսի լազըմ օլաուղունը սէօյլէմիշ տիր։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ուսմ տիւն ազչ. գաբ.	27—26½
» » » էն եիւքսէք	27—29½
» » » էն աշաղը	27—26
Բուսմէլի չըմէն. ազչմ. գբնտ.	108—
» » էն եիւքսէք	108¼—
» » էն աշաղը	107¼—

ՊԱՆԴԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Ռէժի ագսիօնը Օս. լիր.	
Սիկարէթ Ա.	—94
» Բ.	—54
Թրամվայ	5—60
Ժուխանա	1—40
Օպլիկասիօն Թրամվայ	482—
Ասիւրանս	3—57
Դրէտի ժէնէրալ	—
Սօսիէթէ Օթման Ինկ. լիր.	—
Լօրիօմ	49—50
Պանգ Նասիոնալ տը Կրէդ	401—50
Թրանսվասալ	121—
Բրիսթոլ թաֆվիլաթը	477—
Գրէտի Ֆոնսիէ էֆիբսիէն	266—
Անատոլը չըմ ագսիօնը	10—35

ԱԳԶԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղ. տան	ղ. քր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—03
Մէթալիք	98—20
Ինկիլիզ լիրասը	110—10
Ֆրանսըզ ալթունը	87—35
Բօլ	90—20
Գրէմից ալթունը	51—06
Գարպոն գայմէսի	8—57

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 21 յունվար

Ինկ. էսհամը Ինկ. լիրասը	94—25
Օսմ. էհամը գաբանտը	24—98
» » Բ	50—50
« » Գ	27—15
Օսմանլը Պանգասը	11—75
Մբարբ Տուլ. մութթահրաէ	107—50
Պուլկար իսթիդրազը	81—
Դամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	25—32½
Թրանսիվասլ	4—40
Շարթրէթ	4—21

Բարիզ 20 յունվար

Ֆրնս էսհ. 4%ֆիր.	100—17
Եէնի Օսմ. էսհամը գաբանտը	25—57
Բուսմէլի չըմէնտրֆէրի	108—25
Օսմանլը Ռէժիսի էսհամը	314—
» Պանգասը	550—
Դէյտի Լիոնէ	1045—
Իթալիա էսհամը	100—10
Բռիօրիթէ Թիւրք	505—
Օսմանիյէ	—
Տուան Օթման	510—
Սբանսեալ	77—77
Թրանսվալ	124—50
Դամպիօ 3 այ վատէ	25—125
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	108—90
Շարթրէթ	106—

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—20
Բարիզ 3 այ վատէլի	22—72½
Ֆիօրէն Մանտա	21—69
Վիէննա չէքի (գուբօն)	——

Պէրլին 21 յուն.

Բուսմէլի չըմէնտրֆ. (մարգ)	106—50
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիո	20—260

Վիէննա 21 յունվար

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիո	239—30
Բուսմէլի չըմէնտրֆէրի ֆր.	104—70
Օսմանլը Ռէժի ագսիօնը	291—50

()—()—()—()—()—()—()—()—()—()

ՄԱՆԶՈՒՄԷՆԻՆ ԹԷՖԹԻՐԳԱՍԸ (48

ՄԻՒԷԼԼԻՕՆԼԷՐԻ

ԷՔԻՒՆ ԷՆՕԼ ԼՈՒԹ ԺՕՒՏՈՒՍ

ՊԻՐ ՍԷՔՍԷՔԻ

Ամմա Թրիպիւսին ֆիբրինի պէէնմէէճէլեր իմիշ. Թապիթտան պահ իսիլմէզ ա՝։

Եա պունտան պաշգա աշգըն մաշուգա իլէ պիրլիքտէ պուլունտուգճա արթաճաղը աշիքեար օլուպ, Թրիպիւս իսէ, Լօրանսը հագգընտա օլան մուհապպէթինի իզալէ իչուն եալընըզըզ վէ սէրսէրիլիքտէն մաատա չարէ կէօրմէէօր. ուղագլաշմագ՝ աշգըն իմհասընա պիրինճի չարէ տիր։

Ֆօլպէր իլէ նիչուն տիւէլլօ իթմիշտի. զէվճիյէթէ հուգուգընա էհէմմիյէթէթ վէրմէէրէք, եէնկէսինին վէ ամուճասընին նամուսունը իսիլալ իթտիեի իչուն տէեիլ մի. էյ, պիր ատէմ վուգուրընը հաեաթրյա միւտաֆաա իթտիեի պիր չէյի պիլ ֆիիլ քէնտիսի իճրա իթմէք իսթէրսէ, նէ՞ ղլուր. թապիի, հէմ ալշագ հէմ տէլի։

Եէրինտէն գալգը. չաթօեա տօղրու կիթմէէ պաշլատը. չաթօնըն մէտխէլինտէ եագլաշմագ իւզրէ իտիբի, Լօրանսընն՝ պէհաղ էլպիսթ կէյնմիշ էլինտէ պիր գամէլիա զոնչէսի թութմուշ օլարագ կէլմէքտէ օլտուղունը կէօրտիւ։

Մարքիզի սէլամլաուպ տէտիքի. —Մատամ, կէզմէք իչուն բէք կիւզել հավա ինթիհապ իթմիշսինիզ։

Լօրանս — Մ. Թրիպիւս պէնիմ իլէ պերաբեր կէզմէէ գուվվէթինիզ վարսա, պուեուրուն կիտէլիմ. զանն իտէրսէմ, զաաֆիյէթինիզ իլէ պերաբեր Մարքի իլէ պու գատար սօլաշրգտան սոնրա եօրուլմուշսունուզսուրը։

— Հիմմէթինիզ, զայրէթինիզ սաեէսինտէ, էլհամտիլլահ իատէի սրհէթ իթտիմ. քէնտիմի՝ էվվէլքինտէն զիեաոէ գուվվէթլի պուլուեօրում. նէրէէ իսթէրսէնիզ օրաեա գատար կիտէրիմ։

— Կիտէճէկսինիզ եէր ուղագ տէեիլ տիր. քէօյտէ պիր գաչ խասթա վար անլարը կէօրմէք իսթէեօրբմ։

Պու տապահ ֆիլ հազրգրա հավա բէք լաթիֆ վէ միւսահա իտի. կիւնէշ՝ հաեաթ վէրէճէի զրեաղարընը ինճէ պուլութլարընն արասընտան նիֆուղ իթտիրէրէք, թաղէ հաեաթ պանչ իտիտիեօրսը. չիմէնզար իւզէրինտէ, էյ տանէլէրի՝ ֆէվգէլատէ տէլ ֆէրիպ պիր մանզարա հասըլ իտիեօրսը. գուշլարընն նաղամաթը թարպֆէղասը վէ էսէն խաֆիֆ բուղկեար իլէ թիթրէյէն եաբրագլարընն հասըլ իթտիեի տատալար՝ սամիտեէ ինպիսաթ վէրիեօրսը. պուկիւն սէմա, եէր, հայվանաթ նէպաթաթ՝ ճիւմէյսի պիրտէն իլանը չատի իտիեօրլարաբ. Թրիպիւտէ, ավալը ալէմէ թէվֆիդը հարաքէթ իլէ, մէսուա պիր թավրտա պուլունուեօրսը. զիրա հէր թարաֆ ֆէրաեը գալալի մուճիպ օլուուղը կիպի, Մարքիզին սէօզլէրի, հալի, կիւզէլլիեի՝ պու մէսուտիյէթի արթբրբեօր իտի։ Մարքիզ՝ պիր չէյէքտէն տիկէրինէ սէյր էթտիեի վաքթի, մինի մինի սեագլարընա, գօրսէսի իչինէ կիզլէնմիշ սըգըլմըշ եէրլերինէ հայրան գալմամագ գապիլ տէեիլ իտի. եօրկունլուգ էսէրի օլարագ քէնպէ պիր ըենկ ալմըշ օլան չէհրէսի՝ էլինտէքի չէմիյէէնին կէօլկէսինին եարտրմըշլա, տահա զիեասէ պիր լէթաֆէթ բէյտա իթմիշտի

ՏՕՔՏՕՐ
Մ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԻ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
ԲԱԺԻՆ
ՄԱՆԿԱՐԱՐՋ
ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԼԱՆՆԱ

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԹԻՒՐՔԻԷ

Սիրքէճիսէ քեաֆն (էճզախանէ-թիւրքիյէ) եէվմը քիւշատընտան պէրկէօսթէրտիլի ինթիզամ վէ տրզդաֆի տան վէ իհզար օրնան քեաֆֆեի էտ-վիյէնին խալիսիյէթ վէ էհվէնիյէթինտէն տօլայը շէհրիմիզին էն մի-քէմմել էճզախանէսի օլուպ, սիկէրլէրինէ նիւ-մունէի իմթիխալ օլմագ շէրէֆինի իպ-րազ իթմիշ տիր. պու տրզդաֆ վէ ինթիխամա մունզամ օլան թէհարէթ վէ նէզաֆէթ մէսէլէսի քի էճզախանէլէր-էճ ասըլ նազարը էհէմմիյէթէ ալընա-ճագ մէվատտին պայլըճասը տրը. ամ-մէնին միսէլլէմի վէ տէվիրը բէսմի-յէնին տախի մուատտագ օլայտը իւզրէ պուրատա քէմալը իլէ ճարի տիր. պու կիպի պիր թէէսիսատէն պէքլէնիլէլ շու իարատմաքը միսթահսէնէյէ պիր իլավէի ինանիյէթաբի օլմագ իւզրէ եէվմը թէէսիսինատէն չիմիյէ գատար միւրաճաաթ իտէն պիղիմիվէ զուէֆայի խասթէկեան մէճճանէն թէտավի ինթ-տիրիլմէք վէ մուալէճաքը լազըմէ տախի քէզա պիլա իւճրէթ իթա իսիլ-մէք կիպի ելթիյար օլընան ֆէտա-քեարլըքգար նազարը տրզդաֆա ալը-նաճագ օլուր իսէ պու էճզախանէնին ինթիհսալը մէնֆաաթատան զիյատէ հէմ-ճինմէյէ խըստէթ կիպի պիր ֆիքրը ինանդիյէթբէրվէրի իւզերինէ թէէսիս իսիլմիշ օլտուղը տէրհալ թայէին իտէր, իլթէ շու թատատա օլընան հիմէմաթը մանատէն նաչի տիր քի պու էճ-զախանէ թարիքը թէէքգատա գաթի տէրէճաթ իտէրէք, պու կիենքի մը-թէպէտի իհրազ էյէմիշ վէ պու եիւղատէն տէ էրպապը միւրաճաաթը մէնիմնի-յէթ վէ էմնիյէթինի վէ սթրպպանին տախի խօշնատախնի ճէլպ էյէմիտիր։

Մէզքիւր էճզախանէտէ քեաֆֆեի իլէ վէ էմրագատա քէսպը ինթիսատ թամ էյէմիշ մէշահիրը սթրպպա հէր կիւն էվգաթը մուայէնէտէ հաղրը պու-լունտրզալրը կիպի զիռքիւր ու իւնատ մախսուս օլմագ իւզրէ տէ մուայէնէ-խանէյէր մէվճուտ տրը. էճզախանէտէ պուլընան ալէաթ վէ էտէվաթը ֆէն-նիյէթինին միւքէմմէլիյէթի սէպէպի իլէ եէկեանտ տէնիմիյէ չայան օլան (թահ-լիլխանէ) իսէ ճանիպը հիւքիւմէթը Սէնիյէտէն էվլոբաատ տօգուղ սէնի թահսիլ իթտիրիլտիքտէն սօնրա իւք տէֆթ օլարագ քիմիակիր տիբլօ-մասընը իհրազ իլէ չէհրիմիզէ ավ-տէթ իթմիշ օլան Մէքթէպը Թը-պիլի Շահանէ քիմիակիր մուալիմէ-բինտէն Տօքթօր Ամէնա Հիւսէյին պէյին եէսը իգթիտար վէ քիֆայէթինէ թէսլ-իմ իտիլմիշ տիր. մումայիլէյինին ֆէնը թահսիլտէքի իգթիտարը պուրատա նա-սը ալմաիմ իսէ, էվլոբաատա օ տէ-բէնէ մարուֆ տրը, մումայիլէյին պէ-տէնը ինանտտա միւհիմաճը թահսիլ հէր նէ վար իսէ, անը քէմալը ինթիմամ իւէ պիթթահսիլ սթրպպատա իհզար վէ պինայէնէ ալէյհ սթրպպայի մումայիլէյ-հիւմին իշլէբինի պիր գաթ տահա թէտհիլ իթմէքտէ օլտուղը կիպի մէրի օլան մատէնի նէպաթի հէր նէվ մէ-վատը տախի սուբէթը միւքէմմէլէտ թահսիլ վէ իհզար իթմէքտէ տիր։ 8—1

Ը՝ԻՒՆԻՕՆ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՃԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻԶՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ

1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷԷՍԻՍ ԻՏԻԼՄԻՇ

Բարիատէ Բլաս Վանտօմտա, 9 Նօմէրօլու տախրէի խուսուսի։

ՀԱՅՐԻՔ ՇԻՐՔԷՔԻՊ

Սէրմաեէ վէ իխթիեաթ 107,000,000 ֆր.
Սէնէէին մագպուզաթը 21,000,000 »
Էօտէէնէն զիեան 252,000.000 »
Սիկուրթայը խանէլէրին դրյմէթի 19,000,000 »

1828 L'UNION DE PARIS

ԷՕՄՐ ՇԻՐՔԷՔԻՊ

Սէրմաեէ վէ իխթիեաթ 153,000,000 ֆր.
1900 մագպուզաթը 17,000,020 »
Էօտէէնէն զիեան 120,000,000 »
Սիկուրթայը էօմիւր 260,000,000 »

ՊՈՒ ՇԻՐՔԻԹ զանէթ միւսաիտ չէրտիթ իլէ Թիւրքիատա սիկուրթա գայտիսէր, ԷՕՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱՍԸ տախի միւխթէլիֆ սուրէթատ վէ խուսուսի էնվէն ֆիեաթլա էօմիւր սիկուրթա իտէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆԴԱՍԸ «Պանգ Օթթոման» օլուպ, Սթամպոլ Ամանսը տախի Կալաթատա «Պանգ Օթթոման» գարշըսընտա տրը։

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ՎԷ ՇԻՐԷՔԵԱՍԸ

ՊԷՕՅԻՒԻՐ ԷԼՊԻՍԷ ՏԷԲՕՋԻԹՕՍԸ

Սթամպօլատա Սուլթան Համմամընտա Թօքալեան խանընտա Ն՝ 24

Էլպիսէ մաղազալարը միանընտա էն էսկի վէ էն զիեաուէ էմնիյէթի վէ շէօհրէթլի օլան Թօքալեան խանընտա-քի էլպիսէ մաղազասընդն էսկի նամ վէ շէօհրէթ վէ իւնլան վէ մէքանը ատա թէքսիլ օլունմամըշ օլտուղը կիպի սահիպ վէ մուէսսիսի Գ. Էրմէնեան պիր գամ տահա ինդիպամ վէ ինթի-գամը իտարէի խթիքմալ իլէ միֆթէ-խիր տիր։

Թօքալեան խանընտա-քի մաղազա միւտատիսէրէրինէն պազրըարընդն օ ճիվարատա մուխթէլիֆ խիմլէր իլէ միւէյտատէն ալմըշ օլտուղալարը էլ-պիսէ մաղազալարընդն՝ Թօքալեան խանընտա-քի էլպիսէ մաղազասը իլէ ատա վէ զաֆան իշթիրաք վէ միւնա-սիպէթ վէ իրթիսաթլարը օլմատըշընա, միւհիթէտ միւշթէրիլէրիմիզին իզֆալ օլունմահարագ Թօքալեան խա-նընտա-քի էլպիսէ մաղազասընա միւ-րաճաաթ իթմէշլէրի թավսիսէ վէ իլան օլունուր։

ՖԻԵԱԹ ՄԱԳԹՈՒ

ՊԱԼԳԱՆ

ՍՕՖԵԱՏՍ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ՇԻՐՔԷԹԻ

ՍԵՐՄԱՅԷ, ԻՀԹԻՅԱԹ, ԹԻԼԻՄԻՆԱԹ ՖՐ. 7500000

1899տա մէրի իւլ իթրա էօմիւր սիկուրթասը պէտէլի ֆրգ. 19,534,276 »
» եանկրն » » » 460,267,203
» » » » բրիմի » 1,433,965

Էօմիւր էնվէրին վէ չօճուգլար իլէ ամիւթաիլ չէրաիթ իլէ սիկուրթա ագա տէր

Եանկը՝ էդրը հէր նէվի պլնա վէ էչեա իւզէրինէ սիկուրթա ագա իտէր։

Նոթէյմ էդրը՝ էդրը մալ, էվրագը նագտիյէ վէ վաքօր սիկուրթա-լարը գապուլ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896տա 18½%, 1897տէ 18%, 1898տէ 18%, 1899տա 16% թէմմէթթիւ թէվզի իթմիշ տիր։

Շիրքէթին Պանքէրլէրի (Տէրսաատէթտէ Գրէֆի Լիօնէ, Լօնտրատա Անկլօ Առոթրիան Պանգ, Սօֆֆեատա Պանգ Նասիոնալ Պիւլկար։

Թաշրալար իշին միւստաֆա վէ միւէ-պէր քէֆալէթի աճէնթէլէր արանըլըյոր Թիւրքիա իշին ումումի աճէնթէթ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Գալաթա Մէրթէպանի սոգագ, Ճէպիտ խան

Թիւրքիա իշին ումումի միւֆէթթիշ՝ — Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ

ԲԱՐԻՋ ՍԷՐԿԻԻՆ ՈՒՄՈՒՄԻՍԻ

1900

ՍԱՏԷ, ՄԷԹԻՆ, ՍԷՐԻ, ՀԱՅԹԻՑ

ԱՄԷՐԻԿԱՆԸՆ ԷՆ ՄԷՃՈՒՐ ՏԻՊԻՃ ՄԱՔԻՆԱՍԸ

ՆԻՒ-ՀՕՄ

NEW HOME

Մէզքիւր Սէրկիի Ումումիսինտէ միւ-քեաֆթիրը, HORS CONCOUR բէգա-պէթիպ գազանմըշ տրը։

Էն ուֆագ թէֆէրրուաթընա գատար էմնտրա թէվէֆֆիգ իտէր։

Թիւրքիա իշին էէկեանէ ատէնթա-ատը ԱՄԷՏԻՕ ՍԱԼՎԱԹՕՐ

Մէզքէվի ֆիրուսթը Սթամպօլատա, Գալաթէ Գարաբրնատա, Համիտիյէ ճատ-տէսի, Ն՝ 7 Թրամուէյ խաթթը իզզ-բրնատ։ ՇԻՒՊԼԷՅԻՆ Իզմիրատ։ Սիլիվ-բրատ. Աֆիոն Գարահիսարատա վէ սարբէ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈԿՈՆՆԵՐ ԵՒ ԱՂՕՏ ՆԵՌՈՒՆՔԵՐ

Բանաստեղծական սիրուն կտորներ ու հաւաքածոյներ, որոնց հեղինակ-ներն են Կեսարիոյ Ս. Կարապետ Վանքի աշակերտներէն Բարսեղ էֆ. Պ. Խա-պէչէրեան՝ հեղինակ «Աղօտ Նշոյլներ»ու և Ե. Տ. Եղիազարեան՝ հեղինակ «Կո-կոններ»ու։ Տարեգլխոյ առթիւ գրքե-րու սովին մէջ, սոյն գեղեցիկ հրատա-րակութիւնը արժանի ընծայ մը կրնան ըլալ։ «Աղօտ Նշոյլներ»ու հեղինակը 300 օրինակ նուիրած է Կեսարիոյ Ս. Կարապետի որբանոցին։ Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառներու քով։

«Աղօտ Նշոյլներ»ու գինը 100 փարա, իսկ «Կոկոններ»ը 5 ղրշ.։ Մեծաքանակ գնողները պէտք է դիմեն Մեծ Աշըր էֆ. խան, թիւ 39։ 18—20

ՕԳՈՒՏԵՈՒՆՈՒՂ

Գումաշլարընդն տաեանդգալըղը վէ եաբմագտա օլտուղու էլպիսէլէրին զա-րաֆէթ վէ մէթանէթիյէ ումումը մէմնունիյէթէ վէ խօշնուտախնի ճէլ-պէ մուավիգագ օլան Քուեռումմու-լար չարչըընտա, Թէրզի Պաշը սոգա-ղընտա, 14 Նօմէրօլու ԿԱՅԻԼԷԹ Նամ Թէրզի մաղազասը սահիպի Գրիգոր Տր. Գասպարեան էֆ. պու տէֆա տախի գըշ միւսաիպէթիյէ հէր պիր քիսէեէ վէ հէր պիր կուսթայա էլվէրիւլի գու-մաշլար ճէլպ էյէմիշ օլտուղունտան, ՈՒՃԻՒՈՒՂ, ԶԱՐԻՖ վէ Մէթին էլ-պիսէ իսինմէք արզու իտէնլէր մէղ-քիւր մաղազասա պիր քէրրէ միւրաճա-աթլարընտա պէեանաթմըզընը սրհհէ-թինի թաստիք էճէտիքլէր տիր։

ԻԶՄԻՐԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՄԱՐ

ՏՕՔԹՕՐ

Եթէ կ'ուզէք առանց վնասակար նիւթեր պարունակելու ապնիւ սիկառ թղթեր ունենալ, ծխեցէ՛ք Յովսէփ Էլակէօզեանի

ՏՕՔԹՕՐ

անուն բուն իտալական ամենարնտիր սիկառ թղթերը, որոնք եթէ ուրիշներէ ճշգրիտ առաւելութիւն մը ունին, այս է որ իր շահին մէկ մասը յատկացուած է տեղ-ւոյս (Իզմիրի) Ներսէսեան Որբանոցին։ Ամէն Հայ զայն գործածելով, թէ՛ ուղ-զակի նպաստած կ'ըլլայ գթասիրական հաստատութեան մը և թէ իր պէտքը լրացուցած։

ՓՈՐՁԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԴՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Վաճառատունս կը գտնուի Նաեւ ուրիշ սիկառ թղթեր։

ԹՇԷՑ, ԹՇԷՑ, ԹՇԷՑ

Հնդկաստանի և Զինաստանի ա-մենարնտիր թիւցերը բերել տուած եմ։ Զմեռուան այս ցուրտ օրերուն շատ յարմար կուգայ տաքցընելու։ Անարատ և մաքուր։

Դիմեցէ՛ք անգամ մը միայն, ուրիշ տոյ փոյթեռանդն պիտի վազէ ինքնին։

Այս տեսակ գործերու մէջ իմ ուղ-նեցած բաղմամեայ փորձառութիւնը կը բաւէ երաշխիք մը ըլլալ սիկառի թղ-թին և թէյին ազնուութեան։

Կը ծախուի՝

ՄԵԾԱՐԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՐՁԱՐԱՆԱԿ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՋ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

Իզմիր, Բէյտրմալճըլար-Պազը

ՅՈՎՍԷՓ ԷԼԱԿԷՕՁԵԱՆԻ

Վաճառատունը։

ՁԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, սկ-առները և մարդուս կազմուածքին ու-րիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՈՍՖՈՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամ-ներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆոսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, առ անգամ կը քիչնայ հիւանդու-թեանց պատճառով և այն անձը որ կոր-ծացուցած է մարմնոյն ֆոսֆորը, տեւա-կան սակարութեանց կ'ենթարկուի։ Ա-րիւնը կը սակարանայ, ջիղերը կը թուլ-նան, ծունկերը կը կարտին, ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրտիսի և դեռ այս կարգի շատ մը ան-հանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորուսած ֆոսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացընելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջ-նակարգ քիմիագէտ Պիլեոն՝ Օ վօ Լէ-սիթին Պիլեոն անուամբ դեղ մը հը-նարեց որ կորսուած ոյժը կատարեալ-պէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը-ոսկորներն ու մարդուս կազմուածք. կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաւոր ժուժիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ու-ղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, ա-նոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վեր-ջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, ան-հրաժեշտ է որ Օ վօ Լէսիթին Պիլ-եոն Օ vc-lécithine Billon անուն։ Օ վօ լէսիթին Պիլեոնը որ ամէնէն աղդու-դեղն է շաքարախտին, ընդունուած և Թրանսայի բժշկան Ակադէմիէն էր կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դե-ղավաճառներու քով։

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԻԻ ԷՖԵՔԵԱՐ»Ի

ՔԱՍԻՄ

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

ԱԼԻՊ ՏՕՔՄԱՃԻՆ ՊԵԱՆԳԻԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԹ

Ալիսի հրաւէրը՝ Մանչէսթր երթա-լու, հոն հաստատուելու, Վահէի սե-ւեռեալ գաղափարն էր որուն վրայ կը խորհէր դպրոցական շրջանին մէջ իսկ։ Եւրոպա այցելել, արուեստը, կա-տարելագործել, անուն հռչակ հանել, այս երազներով տոգորուած էր պատ-կերահանը մինչեւ այն օրն ուր Ամրի-նէի սէրն դուրս վտարեց անկէ ամէն ձգտում, մտածում և յառաջդիմութեան իղձ, յափշտակելով ամբողջ միտքն ու սիրտը երիտասարդին։ Հիմա սակայն գեղանի խարտեաշուհիին այս հրապու-րիչ առաջարկը իրականութեան բերաւ Վահէն, որ վայրկենաբար ցնցուելով չի կրցաւ պատասխան մը տալ։

Օր. Գրիգորեանց, կառքին մէջ չէր յղացած այս գաղափարը, երկար ժամանակէ ի վեր կը խորհէր բնական պատճառ մը գտնելով պատկերահանը Ամրինէէն հեռացնելու. և ասկէ որա-մաբանական, ասկէ յարմար միջոց չէր գտած, ուստի խօսակիցին լուութիւնը տեսնելով.

—Յարմար չէ՞ք գտներ մինչ առա-ջարկս, ըսաւ։

—Ո՜հ, ա՛յնչափ պատուաբեր, այ՛ն-չափ գոծնական և ա՛յնչափ շահաւէտ։

—Ինչո՞ւ կը տատամսիք ուրեմն։

—Տատամսիլ. մաքէս իսկ չանցնիր վարկեան մը մերժել ձեր այդ հրաւէրը, որ ամէնէն նուիրական մէկ երազիս իրագործումը պիտի ըլլայ ապագէն, բայց արգելքներ կան՝ որոնց յաղթելու մաքառումը՝ մտածել կու տայ ինձ։

Ալիս՝ անմիջապէս խոժոռեցաւ, ինչ ըսել կ'ուզէր արդեւօք պատկերահանը, ծանր արգելքը Ամրինէէն էր որմէ չի պիտի կրնար բաժնուիլ։ Եթէ այդպիսի յայտնութիւն մը ընէր, շանթահար ըլլալը բան մը ըսել չէր խրոխտ աղջկան համար, որ թէ՛ կը զղջար Վահէի հետ այնչափ մտերմաբար տեսակցելուն և թէ կը փափաքէր մոտէն տեղեակ ըլլալ ա-նոր զգացումներուն, ուստի շարունա-կելով խօսակցութիւնը.

—Արգելքներու առջեւ ընկրկիլ, չիտակը ընա՛ չի հաշտուիր տոկուն նը-կարագիրի հետ, ըսաւ, հիմա որ նոր պիտի ընդդիմէք կեանքը և բարեբախ-տաբար լաւ ապարեզ մը ունիք ձեր առջեւ, ինչո՞ւ չի յառաջանաք անոր մէջ։ Ճաշակները ամէն օր փոխուելու վրայ են աշխարհի ամէն կողմը, Եւրոպա մանաւանդ ամէն օր իր նորութիւնը ունի սկսեալ գեղարուեստէն, կարա-սիէն, հագուստէն, մինչեւ ուտելիքն ու խմելիքը. ո՛վ որ նոր բան մը ունի ծախելու՝ անիկայ շտկած է բաները։ Իրաւ, նկարիչներ կը վխտան Եւրոպոյ ամէն կողմը, բայց ի՞նչ կրնան յղանալ որ բոլորովին նոր երեւոյթ ըլլայ, շատ շատ գողութիւններ, ընդօրինակու-թիւններ պիտի ընեն վարպետներու յղացումներէն, քիչ մը բարեփոխութիւն կամ աւելի լաւ. ասէ ըսել չարփո-խութիւն մտցնելով անոնց մէջ, անկէ դուրս տաղտկալի միօրինակութիւն, ֆոնթրլէյց ծովը, դաշտ մարէը, ոդեբնէ-բոս երամակը, եւն. եւն., հազար անգամ յեղյեղուած նիւթեր են որ պիտի նկա-

Ամրինէ՝ Ալիսի այս հրապուրիչ նկարագրութենէն զգլխած՝ արդարեւ իրականացած կը գտնէր ինչ որ կ'ըսէր աղջիկն ու հիմակուընէ մեծ վարպետներուն կարգը կը սեպէր զինք, ճոխացած՝ հռչակով, հարստու-թիւնով և պատուով։ Ամրինէն որ դեռ երկու ժամ առաջ սէրն էր սրտին, հիմա չատ անտեղ տեղ մը կը գրաւէր այնչափ պերճանքին և անակնկալ վայելքին հանդէպ։

—Երախտապարտ կը զգամ զիս, օրիո՛րդ, ըսաւ Վահէ, ձեր այս ասուճան հոգածութիւնը տեսնելով, սա-կայն մայրս կայ որ արգելք կը դառնայ ամէն ձեռնարկներուս և չի նե-րեր որ հեռանամ քովէն։

—Ձեր մայրը՝ չեշտեց Ալիս, բայց ես զարգացած կին տեսայ զայն, ի՞նչ-պէս կրնայ խոչընդոտ ըլլալ զաւկին ա-ռաջացման, երբ օրէսի որ կը կարծեմ նիւթապէս ալ բարգաւաճ վիճակ մը ունի և բնաւ կարօտ չէ ձեր աջակ-ցութեան։

—Ընդհակառակը, իր չնորհիւն է որ այնչափ ատեն դպրոցի հեռաւած եմ. նիւթապէս գոհացուցիչ կացու-թեան մէջ է, մինակ ինձմէ չի կրնար բաժնուիլ։

Ալիսի սիրտը հանդարտած էր հիմա, քանի որ մայրն էր արգելքը և ո՛չ Ամրինէ։ Կառքը Մալալա հա-սած էր արդէն, օրիորդին հրամանով ետ դարձան ու ամբողջ ճամբուն ուղ-ղութեամբ կարծիք փոխանակելով այս չանեկան խնդրոյն վրայ, մինչեւ տուն հասան։

Պատկերահանը հրաժեշտ առաւ Ա-լիսէ ու յոգնած գլուխով մօրը քով վերադարձաւ։

Քանի մը օր վերջ, Ալիսի ապսպրած նկարներն ամբողջացուց ու անոր ներ-կայելով փոխարժէքը գանձեց։

Ալ վերջնականապէս վճռած էր աղ-ջիկը մեկնիլ մայրաքաղաքէն, Տիկին Մաթրինեանի ընկերակցութեամբ հրա-ժեշտի ողջոյն փոխանակել սկսաւ բա-րեկամ ընտանիքներու հետ։ Երբ Տա-գրեեաններուն այցելեցին, լուսանկա-րին ետեւ երկտող մը գրելով Ամրի-նէի նուիրեց, պարտաւորելու համար զայն որ փոխադարձաբար Վահէի գծած պատկերը իրեն նուիրէ։ Ամրինէ այս թակարդը չի հասկնալու չափ մա-նիկ չէր, սակայն ի՞նչ ընէր, ուրիշ միջոց չի կար, նա՛ խ քիչ մը տատամ-սեցաւ, ինքն ալ լուսանկարներէն մէ-կը տալ փորձեց, ինչ որ չի վրիպեցաւ մօրը տեսութենէն։

Ալ ժամանակը հասած էր, տանտի-րուհին վերջ տալ կ'ուզէր աղջկանը յարաբերութեան զոր սկսած էր Վահէի հետ։ Առիթէն օգտուելու դիտմամբ անտարբերութիւն կեղծելով.

—Շնորհակալ ենք, օրիորդ, ըսաւ Ալիսի, այն մեծ պատուոյն համար զոր ցրիք մեզ, ձեր թանկագին լուսանկարն ընծայելով, քաջայոյս եմ որ փոխա-դարձաբար պիտի հաճիք ընդունիլ Ամ-րինէի իւղաներկ նկարը, զոր թերբ վիճակին մէջ տեսած էիք պատկերա-հանին մօտ։

(Շարունակ.)

45ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 225 — Կ. ՊՈԼԻՍ 10/23 ՅՈՒՆՎԱՐ 1902 — 13 ՇԷՎՎԱԼ 10 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ 1317 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

10 ՓԱՐԱ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ-Ի ԷՖԷՔԻԱՐ

10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

MANZOUMÉ-I-EFKIAR
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE
Directeur-Propriétaire
OHANNÈS F. KAÏSÉRIAN
38, Grand' rue de la S. Porte, 38
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԿԱՅՍԷՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն տեսակ գրութիւններ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճաssէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ես չեն տրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50
Դաւառներու համար	108 ղրշ.	60

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

منظومهٔ افکار
صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
اوحانس فرید قیصریان
مطبعه وادارهخانهسی
باب عالی جوارنده ۳۸ نومرولی دائره خصوصه

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԸ

ՅՆԴԱՄ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

Խելացի Դաւիթին մէկը, առտու մը, «բլլ»ին հետ քար մը գլորեց հրապարակը, զոր տեսնողը առաւ ու դիմացինին նետեց, երբ անդիէն մէկն ալ եկաւ ըսաւ թէ եղածը ոչ թէ իրական բան մըն էր, այլ զառանցանքի պարզ թեսիլ մը։ Ով որ ճամբան դրամի-քսակ մը գտած է, անշուշտ գիտէ թէ ետեւէն եկողներէն, քանի՛ հոգի ատոր իրենց տէր կը ներկայանայ։ Այսպէս ալ եղաւ այս առասպելական քարին գործը։ որուն վրայ 20000 ոսկի և Առեւտրական վարժարան բառերը նշանակուած էին սեւ մելանով, որոնք՝ քարին ջուրը խնալովը սրբուեցան գնացին։

Կարծես թէ անպատճառ առեւտրական վարժարանէ մը հանրութիւնը զրկելու համար այս նպատակով բոլոր եղած կամ ըլալիք կտակները ջուրը կ'իյնան։

Կտակներու սովին մէջ, երբ եղած կտակներուն ալ հարիւրին քանովը՝ «ը» կ'ըլլանք, այդ քանին տեղ ալ վերջէն հով կլլելու համար թերեւս, կընայինք այս քան հազարն ալ չորս հազարի իջեցնելով կարգադրութեան մը յանգիլ, որով թէ ապագայ ժառանգորդներուն հաճելի ժամանցներուն 16 հազար ոսկի Խաչէրէ կը մնար և թէ գոնէ առեւտրական վարժարան մը հիմնելու հարկ եղած սկզբնականութիւնները որոնք չենք մը և անոր կազմածներն են, մատակարարած կ'ըլլայինք։ Երբ պիտանի ճէնն, ծախքերուն հոգը մնար միայն՝ անոր ալ Աստուած ողորմած էր։

Առեւտուրը իրրեւ ամէնէն աւելի ընդհանրացած գործ մեր մէջ, ամէնէն աւելի քիչ ուշադրութեան և մշակման առարկայ եղած է դժբաղդաբար։ Յոյները իրենց հակայ վարժարանը ունին Հալքիի մէջ, Հրեաները Ալիանս Իզրայէլիի վարժարանները ունին, որոնք զուտ լեզուաբանական և առեւտրական են, Բոլոքականները Իզմիրի մէջ «Ֆոմէրսիալ Վիկ Սգուլ» մը ունին չորս գլխաւորներ ղան, կաթոլիկներն ու Ֆրէնքներն ալ նմանօրինակ վարժարաններէ տասնեակներ ունին։ Մենք ենք որ Պէրպէրեանէ մը և Կեդրոնականէ մը ի զատ ուր տաղաչափութիւնը կ'ուսանին ամէն մանրամասնութիւններով, ոչինչ ունինք անոնց համապատասխան։ Առանց հայաշափութեան գաղափարը զգալու, դուրս կուգան չրջանաւարտներ որոնք ձեռքնին գրիչ մը՝ չարունակ կամ յօդուած գրելու տէրտով կը տոչորին և կամ հանդիպած տեղերնին ծառի, քարի, փայտի կամ թուղթի վրայ գրաբար կամ աշխարհաբար «քառազեղծութիւններ» կը մրոտեն։

Ապահովաբար մենք ամէնէն աղքատ ժողովուրդը ըլալնուս համար չէ որ զրկուած ենք առեւտրական վարժարանէ մը, ինչպէս զրկուած ենք արհեստական, կրթական և աղքատասիրական կարգ մը հաստատութիւններէ։ Եթէ ընդունակութեան մէջ մեր դրացի Յոյներէն և Հրեաներէն գերազանց չենք, ատոնց և ոչ մէկուն ալ ստորադաս ենք առեւտրական հրապարակի վրայ։ Այս ամէնուն հակառակ կը պակսի մեր մէջ բան մը որ բոլոր մեր յետադիմական վիճակին բացատրութիւնն է. մենք կատարեալապէս չուտ ձանձրացողներ ենք։

Ամէն կրթական, առեւտրական և արհեստական նոր բան որուն ձեռնարկած ենք, ամէնէն առաջ և ամէնէն աւելի յաջող կերպով ի գլուխ հանելու բոլոր երեւոյթը պատկերացնելով հանդերձ եկած է օր մը՝ երբ ձանձրոյթը, լեկու�ը, անտարբերութիւնը մեզ նեռուած է ուրիշ առեւտրական մթնոլորտի մը գոգը, տարբեր նորութեան մը, և դարձդարձիկ ու վաչկատուն, հիմ չենք կրցած բռնել ալ մեր գաղափարներուն, մեր ծրագիրներուն ինչպէս նաև մեր ձեռնարկներուն։ Անտարբերութիւն ըսինք, երեւոյթ մը կամ անա մը աւելի, որ մեր մէջ կը ճարակի հանրային արժանապատուութիւնը չճանչնալու՝ կոխոտելու աստիճան։

Ամէն բանէ աւելի իր եօ խորհող մեր հասարակութեան անդամները չեն խորհիր թէ այդ եօ իր կեղեւը ունի և առանց այդ կեղեւին եօը գոյութիւն, կեանք և գոյն չունենար. հասարակութեան պատիւը այդ զանգուածին հատակոտորներուն պատիւն է և փսխադրձաբար։ Անդին մէկը կտակ մը կ'ընէ, որուն գործադրութիւնը չվայելած կը մեռնի, և կ'ըսենք թէ մեծութիւնը, ճշմարիտ բարեսիրութիւնը իր բարիքները ի կենդանութեան ընելու մէջ կը կայանայ, ինչպէս Բառնէկի, Բիպօտի, Ժիրարտ եւն. եւն.։

Ահա մէկն ալ կ'ելլէ այս դիտողութեան իրաւունք տուող, և մարդը ի կենդանութեան առեւտրական վարժարան մը հիմնելու դաղափարը կ'ունենայ, բնականաբար անոր բարոյական վայելքն ալ այս անցաւոր աշխարհի մէջ լիուլի իրրեւ փոխարինութիւն ընդունելու, իր անուան նոյն դպրոցին ճակտին վրայ ոսկեգանդակի ցոլացումը տեսնելու։ Ամէն մարդ սակայն ծառի կոճղէն ելած չէ և իրմէ զատ իրենցերու հոյլ մը ունի քզանցքին փակած, որոնք չղթայով կը քաշեն անոր օրերը երբ կուտ կը բռնէ մարդը։ Ինքնագլուխներու այս հոյլն է որ ահա այս անգամ ալ մարդուն գաղափարը չիրականացած առջեւը պատուար մը կը քաշեն և կ'ուսնանք ի կենդանութեան կամ յետ մահուան եղած կտակներու հակոտնեաներ, որոնք ուր ալ քաշես նոյն ճամբան կ'ելլան չնորհիւ ժառանգական հաշիւներու, որոնք գեր ի վեր են հանրային օգտէն անոր համար որ գաղէի մը, պարապահի մը կամ ուրիշ զեղս մթնոլորտի մը մէջ մխուելիք գումար մը չարժեր որ հազարաւորներու կրթական օգտին համար գործածուի, ի պատիւ նուիրողին և յօգուտ ու պարծանք հասարակութեան։

Յ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ԲԱՐԻՁԷՆ ՆԱՄԱԿ

ՔԱՂԱԼԵՐԵԼ ՉԵՆՔ ԳԻՏԷՐ

Քաղաքերել բառը իր իսկութեան մէջ մեզ հաղուագիւտ ըլալէ զատ գրեթէ անծանօթ եղած է, երբ մանաւանդ ողջախոհութեամբ մտածենք։

Քաղաքերել, երկու կերպով կը հասկցուի՝ բարոյապէս և նիւթապէս. և իւրաքանչիւրն ալ իր կարգին շատ տարբեր կը հասկցուի։

Թողունք մէկ կողմ բարոյապէսը, որովհետեւ անկէ՛ է որ աւելի ունինք քան թէ երկիրդէն։

Ուսանող մը, կ'ըմբռնեմ թէ բարոյապէս քաղաքերելու է, սակայն անոգուտ է ան առանց նիւթականի. որովհետեւ երբ ստամոքսը պարապ է, կը մտի, ուղղը չկրնար գործել։

Երբ իմանանք թէ հինգ-վեց հարիւր մրցողներուն մէջէն քառասուն և հինգ գաղղիացի և տասն և հինգ օտարական պիտի ընդունուին, և այդ վերջիններուն մէջ Հայ մըն ալ գտնուի. չենք հարցներ այս ուսանողին թէ նիւթական վիճակը գոհացուցի՞ է, և մենք ընդհանրապէս կը չարունակենք ապաքարոյական քաղաքերութիւններ։

Երբ կ'իմանանք թէ հայ ուսանող մը 50-60 և աւելի աշակերտներուն մէջէն առաջին կամ երկրորդ եղած է, կ'ուրախանանք, և կ'ըսենք թէ մեր մէջ կարողներ չեն պակսիր։

Երբ կը լսենք թէ հայ ուսանողի մը աշխատութիւնը յաջողութեան յաղթանակ մը եղած է, ու պսակուած ալ է, չենք վարանիր հիանալ, սքանչանալ։

Երբ Ազգ. թերթերուն մէջ կարդանք այն ինչ հայ ուսանողին աշխատութիւն պիտի հրատարակէինք, եթէ ամէն գործի մինչեւ ծայրը երթալ հարկ ըլլար։ Գործերը բազմաթիւ են, և պաշտօնականներու թիւը կարծուածէն շատ աւելի քիչ... անշուշտ կը հասկնաք թէ իսօքը գործօն, ու կարողութիւններուն վրայ վստահութիւն ըլլալով պաշտօնականներուն վրայ է։ Սակայն ձեզի պէս, բանէ մը ետ չի կեցող մարդու մը համար, կան յաջողելու հաւանականութիւններ... և որովհետեւ անկարելի է որ բաւական երկար ժամանակի մը համար ձգեմ ծառայութեանս մէջ եղող լաւ ոստիկաններէս մէկը, ձեզի պիտի ղրկեմ այնպիսի մէկու մը որ սքանչելիօրէն պիտի կրնայ ձեր օգնականը ըլլալ։

Բնական է որ երբ խորհուրդի մը պէտք ունենաք, կրնաք բացարձակապէս վստահիլ վրաս։ Բաւականօրէն լուրջ մեկնակէտ մը, մայր Անթուանի վրայ նոր հետք մը գտածնուդ պէս, կրնամ գործի սկսիլ...

—Զէ՛ք գիտեր, որչափ չնորհակալ եմ ձեզի։

—Ահ, միջոց մը կայ։

—Շատ մի ահաւարէք ուրախանալու, թերեւս այո՛, կայ... բայց այնքան խեղճ միջոց մը։

—Ինչ կ'ըլլայ, պրուայ Տէրվալ, եթէ պէտք ըլլայ, Պեռնարի չրջանի պիտի ընեմ և պիտի ծախսեմ բոլոր ինչ որ ունիմ այս Անթուան աղջիկը գտնելու համար։

—Ցուսանք որ մինչեւ այդչափ հեռու երթալու չպիտի ստիպուիք և մինչեւ ձեր կործանումն ալ չպիտի երթաք...։

—Որո՞ւ հոգ, մինչեւ որ ա՛լ ամէն ձայն դադրի, կռիւը չպիտի թողում...։

—Սա ալ ճշմարիտ է, ըսաւ Պ. Քարտէք, որ ժամանակով և դրամով մարդ շատ դժուար գործերու «հախ»էն կըրնայ գալ։

«Խիստ շատ անգամ մենք, ոստիկաններս, ստիպուած ենք, դրամական միջոցներու չգոյութիւնէն, ձգել շատ կարեւոր հետքեր։ Շուտով մնանկուութիւն պիտի հրատարակէինք, եթէ ամէն գործի մինչեւ ծայրը երթալ հարկ ըլլար։ Գործերը բազմաթիւ են, և պաշտօնականներու թիւը կարծուածէն շատ աւելի քիչ... անշուշտ կը հասկնաք թէ իսօքը գործօն, ու կարողութիւններուն վրայ վստահութիւն ըլլալով պաշտօնականներուն վրայ է։ Սակայն ձեզի պէս, բանէ մը ետ չի կեցող մարդու մը համար, կան յաջողելու հաւանականութիւններ... և որովհետեւ անկարելի է որ բաւական երկար ժամանակի մը համար ձգեմ ծառայութեանս մէջ եղող լաւ ոստիկաններէս մէկը, ձեզի պիտի ղրկեմ այնպիսի մէկու մը որ սքանչելիօրէն պիտի կրնայ ձեր օգնականը ըլլալ։

Բնական է որ երբ խորհուրդի մը պէտք ունենաք, կրնաք բացարձակապէս վստահիլ վրաս։ Բաւականօրէն լուրջ մեկնակէտ մը, մայր Անթուանի վրայ նոր հետք մը գտածնուդ պէս, կրնամ գործի սկսիլ...

—Զէ՛ք գիտեր, որչափ չնորհակալ եմ ձեզի։

—Ծանօթ էք Մօնմարթրի տունը։

—Ուսանող եղած ատենս, գիշերները երբեմն չափչփեր եմ Քառթիէ Լաթէնը, բայց սակայն շատ չեմ հետաքրքրուած այդ տեղի գաղանիքներով։

—Այդ պարագային, խուզարկութիւններու միջոցին, բաւական հետաքրքրական ուսումնասիրութիւններ պիտի կրնաք ընել...։

Խօսելով հանդերձ, Պ. Քարտէք հացէներու գիրք մը կը թղթատէր.

—Անաւասիկ մեր մարդը, ըսաւ. անունը Լբրիչ է և նոյնէ փողոց, թիւ 75ը կը ընակի։

Բոպէր նշանակեց ծանօթատետրին մէջ իրեն տրուած անունն ու հասցէն։

—Կրնաք իմ կողմէս երթալ գտնել Լբրիչը, և, շարունակեց Պ. Քարտէք, հաճութեամբ ինքզինքը ձեր տրամադրութեանը տակ պիտի դնէ։

«Պ. Լբրիչ, իմ նախկին գլխաւոր քննիչներէս մէկն է. հազիւ վեց ամիս առաջ քաշուեցաւ գործէն, սակայն տակաւին շատ ուժով է և հիանալիօրէն գիտէ բարիզեան «կալանթբրի»ին բոլոր ծակ ու ծուկերը ուր պէտք էք փնտռել Ամանտա օրիորդը։ Արժանի է ձեր բովանդակ վստահութեան և վերջին ասպնջական պատուաւոր կերպով պիտի ծառայէ ձեզի։

—Վստահ եմ որ իր աշխատակցութիւնը շատ թանկագին պիտի ըլլայ ձեզի համար։

Պ. Բոպէր ոտքի ելաւ ու ձեռքը երկնցուց Պ. Քարտէքի.

—Ձեր խրատներուն համար շատ երախտապարտ եմ ձեզի, և հիմա իսկ պիտի երթամ գտնեմ նախկին գլխաւոր քննիչ Լբրիչը։

—Բարի յաջողութիւն, սիրելիս, և անմիջապէս որ ինձի պէտք ունենաք եկէք դտէք զիս...։

Քէ տէ զ'Օրֆէվրը անցնելէ յետոյ, Բոպէր պարապ անցնող կառք մը կանչեց, նետուեցաւ մէջը և ուղղակի ըսնաց Նոլէ փողոց, 75 թիւ տունը։

Եւ գաւառ իր ամուրիի բնակարանին մէջ գործէն քաշուած քննիչը։

Այս խաղը այնքան մեծ յաջողութիւն գտաւ որ ասոր վրայ Վէրտի հոչակուեցաւ իրր ամէնէն փայլուն ներկայացուցիչը իտալական երաժշտական դպրոցին։ 1853ին Հռոմի Աբօլլօն թատրոնին մէջ ներկայացուց «Իլ Թրովաթօռէ» և Վենետիկի մէջ «Լա Թռավիաթա», նիւթ ունենալով Ցիւմա որդիին Դամելիաղարդ տիկինը։ 1855ին Բարիզի միջազգային արուեստանոցէսին առնը ֆրանսական Ակադեմեան Օպերային մէջ կը ներկայացնէր «Լէ վէսրը Սիսիլիէն»ը։ Յիշատակութեան արժանի է նաև «Այտա»ն որ գրած է Եգիպտոսի Խեդիվին առաջարկին վրայ և որ առաջին անգամ ներկայացուած է Գահիրէի մէջ 1872ին։

1886ին այս խաղը ներկայացուեցաւ Բարիզի մէջ ուր Վէրտի անձամբ կը վարէր նուագախմբը։ Բարիզէն մեկնելէն առաջ ստացաւ Վէրտի պատուոյ Լէգէոնի Բ. ասպիճանը և այն օրէն դարձաւ Ֆրանսայի էն ժողովրդական երգահաններէն մին։

1887ին Միլանի մէջ կը ներկայացնէր «Օթէլլո»։ «Ասիկա իմ կարապի երգս է» կ'ըսէր մեծ երգահանը։

Ասոնցմէ զատ գրած է նաև բազմաթիւ օպերաներ։

«Ֆալսթաֆ» իր վերջին գործն է զոր գրած է իր 80 տարուան հասակին մէջ։ Գրած է նաև հոգեհանգստեան պատարագ մը, հսկայաւոր բանաստեղծ Մանցոնիի մահուան առթիւ, որ կրօնական երաժշտութեան գլուխ գործոց մըն է։

Գրած է նաև բազմաթիւ հատուածներ Մենակի երաժշտութեան (Միւզիք տը Շանպր) որոնք նուագուած են Օպերայի նուագահանդէսներուն մէջ։

Վէրտի եղած է անխոնջ արտադրող մը. երեսուն աւելի օպերաներ գրած է։

«Ապագայ երաժշտութիւնը դիս չի վախցներ» կ'ըսէ մեծ վարպետը և իր այս խօսքը կ'ապացուցանէ իր գործին մէջ ոճի այն յարատև բարեշրջութեամբ, որ խիստ պատուաբեր է իրեն համար. թէև տիկա սոսկ «գեղեցկագիտական պէտք»է մը ծնունդ առած ըլլայ, և ոչ թէ իմաստասիրական հայեցակէտերէ ազդուած։ Այսպէս «գեղարուեստական տեսակէտով մեծ տարբերութիւն կը նշմարուի «Տօն Բառլօ»էն «Այտա», անկէ «Օթէլլո» և անկէ ալ «Ֆալսթաֆ» զոր իր 80 տարեկան հասակին մէջ գրած է։

«Այտա» (օպերան), «Օթէլլո» (տրամ լիրիք)ը և «Ֆալսթաֆ» (գօմէտի լիրիք)ը, կը կազմեն այն եռամաս թատերախաղը (թռիլօժի) որով կը բացուի իտալական նոր դպրոցը — «Վէրիսթ» կամ «Ամնպրիսթ»։ Այսպէս Իտալիոյ երիտասարդ երգահանները— Մասքանիի, Բուչինի, Լէոնքավալլօ, Սամարա եւն. պիտի հետեւին այն ճամբուն զոր Վէրտի բացաւ իրենց առջեւ։

ՅՈՎՀ. Կ. ՍԱՐԸԵԱՆ

(Մնացեալը ետքը)

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

ՎԷՐՏԻ

(1813 - 1901)

ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԸ

(ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Տարի մըն ալ անցաւ այն օրէն՝ յորում գեղարուեստից հարենիքը՝ Իտալիա, կը կորսնցնէր իր ամէնէն մեծ փառքերէն մին, Վէրտի, որ թէ Իտալիոյ և թէ բովանդակ երաժշտական աշխարհի ամէնէն փայլուն դէմքերէն մին եղաւ։ Իր մահուան առթիւ՝ աշխարհի ամէն կողմ, յարգանքի ու ցաւի մեծ ու բուռն արտայայտութիւններ եղան, ինչ որ յստակօրէն կը բացատրէ տիեզերական այն մեծ յարգանքը, զոր կը վայելէր հանճարեղ երգահանը բովանդակ մարդկութեան մէջ։

Ճիւղերէն Վէրտի ծնած է 1813 հոկտ. 10ին Բարմայի դքսութեան Ռոնքոլէ գիւղին մէջ։ Վէրտի գիւղացի պանդոկապետի մը զաւակ էր, կանուխէն բուռն սէր մը զգաց երաժշտութեան համար և հայրը թէև համեստ մարդ մը էր բայց երաժշտասէր մէկը ըլլալով, զինքը դրաւ Պուսսէթի եկեղեցւոյն երգիչներուն քով։ Վէրտի քիչ ատենէն սնփականեց իր վարպետին երաժշտական հմտութիւնը՝ նոյն իսկ զայն գերազանցելով։ «Արուեստ»ին այն բուռն ու անդիմադրելի «սէր»ը որ Վէրտիի հոգին հրդեհած էր, չմոռցաց որ Վէրտի ըլլար սովորական մահկանացու մը, աննշան ու անյիշատակ։ Կանուխէն զգաց իր գանկին մէջ բուցավառող երաժշտական հանճարը, և իր այս կանխահաս գիտակցութիւնը իր ներքին ուժին՝ իր ապագայ փառքը ապահովեց։

Հակառակ իր ծնողաց չբաւարարութեան, Վէրտի երբէք չյուսահատեցաւ։ Պուսսէթի մէջ կը բնակէր հարուստ վաճառական մը, Անտոն Պատեցցի որ խորապէս սիրահար էր երաժշտութեան։ Անոր օգնութեամբ գնաց Վէրտի Միլան, հոն իր երաժշտական դասընթացքերուն կատարելագործելու համար։ Բայց ի զուր, վասն զի երաժշտանոցին (գոնսէրվաթուառ) տնօրէնը զինքը հարեւանցի մը քննելով, ըսած էր թէ Վէրտի չունէր բնաւ «ո և է տաղանդութիւն» երաժշտութեան։ Ասոր վրայ Վէրտի առանց յուսահատելու, Միլանի Սքալա թատրոնի անօրէն մաէսթրօ Լավինիան աշակերտեցաւ 6 տարուոյ չափ, յետոյ գրեց իր առաջին օպերան «Օպէրթօ, գոնթէ տի Սան Պոնիվաչիո», որ մեծ ընդունելութիւն գտաւ հասարակութենէն։

Յետոյ «Ուն Ճիորնօ տի Ռէնեօ» կատակերգական օպերան որ բացարձակ ձախողուած մը եղաւ և «սուլուեցաւ» հասարակութենէն։ Բայց Վէրտի ինչպէս պիտի կարենար գրել կատակերգական մը երբ նոյն միջոցին կորսնցուցած էր իր երկու փոքրիկ սիրասուն զաւակները և իր սիրելի կինը։ Տարուան մը ցաւալի լքումէ ետք, Վէրտի նորէն սիրտ առնելով գրեց «Նաբուգոդոնոսոր»ը որուն առաջին ներկայացումը՝ Միլանի մէջ, եղաւ փայլուն յաղթանակ մը մեծ արուեստագէտին համար (1842)։ Այնուհետեւ Վէրտի գրեթէ ամէն տարի մէյմէկ գործ արտադրեց։

1846ին Ֆլորէնսի մէջ ներկայացուց «Մաքպէթ»ը, որուն ամբոխը ըրաւ խանդավառ ընդունելութիւն մը, երեսուն (30) անգամ ի տես կոչելով զինք, ներկայացումէն ետք իրեն հետեւելով և ոսկիէ պսակ մը նուիրելով իրեն։

1851ին Վենետիկի մէջ ներկայացուց «Իլ Ռիգոլէթթօ»ն, նիւթ ունենալով Վիգթոր Հիւկօի մէկ թատերախաղը։

Դուռը Լբրիչը բացաւ, չափազանց զարմացած այս այցելութիւնէն, որուն բնաւ չը սպասերուն շատ անխնամ հագուած էր, չսանրկով և ոտքը հողաթափներով։

Նախկին ոստիկանը, գործէ քաշուելէն և հետեւաբար պարապ մնալէն ի վեր, ինքզինքը թռչուն պահելու սուր էր։ Սենեակին մէջ դեղձանիկներով, կարմրաքնչներով և եկքանիկներով լեցուն չորս խոշոր վանդակներ դրուած էին։

Սենեակին կիսը պղտիկ խուցի մը մէջ կատարեալ հասատութիւն մը ուներ վէրտիէսուն փիտուրներով էջ պապկաներ մեծցնելու համար։ Եւ քիչ շատ գրամ ալ կը շահէր իր այս աշակերտներէն դաւառի թռչնաբոյծներուն և բուսաբանական պարէզներուն մէկ քանի ընկերակիցներուն ծախելով զանոնք և փոխանակութիւններ ընելով։

(Շարունակելի)